

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (Business Law)

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2026-2027

Το κεντρικό κτήριο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), γνωστό ως Προπύλαια, αποτελεί ένα από τα πιο εμβληματικά νεοκλασικά μνημεία της Αθήνας και βρίσκεται στην οδό Πανεπιστημίου 30

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
(2026-2027 - 2027-2028)

Διευθύντρια :

Αναπληρώτρια καθηγήτρια: Ευθυμία Κινινή

Μέλη Σ.Ε.:

Καθηγητής: Γεώργιος Σωτηρόπουλος

Καθηγήτρια: Λία Αθανασίου

Καθηγήτρια : Αλεξάνδρα Μικρουλέα

Αναπληρωτής Καθηγητής: Χρήστος Χρυσάνδης

ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ : ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ : ΕΛΕΝΗ Ε. ΚΟΥΡΕΛΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ - ΣΚΟΠΟΣ	6
ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	7
ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.....	8
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ.....	9
ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	12
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ -ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ.....	15
ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ.....	17
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ – ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ.....	18
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ	65
ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ.....	67
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	68
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.....	69
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.....	72
ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ.....	74
ΛΟΙΠΕΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ.....	76

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αγαπητοί μας μεταπτυχιακοί φοιτητές,

Η Νομική Σχολή, που μαζί με την Θεολογική, την Ιατρική και την Φιλοσοφική αποτέλεσαν τον πυρήνα του Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο ιδρύθηκε το 1837 επί Βασιλείας Όθωνος, γαλούχησε γενεές άξιων επιστημόνων και σημαντικών παραγόντων της πολιτικής ζωής της χώρας, προσφέροντας ανεκτίμητο εκπαιδευτικό έργο. Από το 1982 μέχρι το 2013 λειτούργησε ως Τμήμα Νομικής στο πλαίσιο της Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), ενώ με το Π.Δ. 85/2013 μετεξελίχθηκε πλέον σε αυτόνομη μονοτμηματική Σχολή.

Ο παρών Οδηγός Σπουδών περιέχει τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές των μεταπτυχιακών σπουδών στη Νομική Σχολή, το ισχύον νομικό καθεστώς, τις προϋποθέσεις για την απόκτηση τίτλου (Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών), το ενδεικτικό Πρόγραμμα Σπουδών, τους διδάσκοντες και το περιεχόμενο των μαθημάτων, καθώς και τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Εκ μέρους όλων των μελών του Διδακτικού και Διοικητικού Προσωπικού, σας συγχαίρουμε και σας καλωσορίζουμε στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Πρυτανικές Αρχές του ΕΚΠΑ

Πρύτανης

Καθηγητής Γεράσιμος Σιάσος.

Αντιπρύτανης Έρευνας και Καινοτομίας

Καθηγητής Ευστάθιος Ευσταδόπουλος

Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών, Διεθνών Σχέσεων και Εξωστρέφειας

Καθηγήτρια Σοφία Παπαϊωάννου

Αντιπρύτανης Οικονομικών και Ανάπτυξης

Καθηγητής Αριστείδης Σάμιτας

Αντιπρύτανης Διοικητικών Υποθέσεων, Φοιτητικής Μέριμνας και Δια Βίου Μάθησης

Καθηγητής Χρήστος Καραγιάννης

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ – ΣΚΟΠΟΣ

Από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 λειτουργεί στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Νέο Εντατικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.): ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΦΕΚ 3802 Τ.Β΄2018 (ίδρυση) - ΦΕΚ (Νέος Κανονισμός υπό δημοσίευση)

Έκδοση Πιστοποίησης (πιστοποιημένο έως 19.12.2028)

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) της Νομικής Σχολής αποσκοπεί στην εμβάθυνση και την προαγωγή της γνώσης και στην προώθηση της έρευνας στο γνωστικό αντικείμενο του Εμπορικού Δικαίου, με συνεκτίμηση των αναγκών ανάπτυξης της χώρας. Ειδικότερα η εκπόνηση διπλωματικής εργασίας αποβλέπει στην παραγωγή επιστημονικής έρευνας υψηλού επιπέδου και στη δημιουργία επιστημόνων ικανών να συμβάλουν στην πρόοδο της επιστήμης και της διδασκαλίας. Αποσκοπεί, επίσης, στη διεπιστημονική προσέγγιση των ρυθμίσεων του Εμπορικού Δικαίου, κυρίως μέσα από την οικονομική τους ανάλυση. Τέλος, αποσκοπεί στην απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων και εξειδίκευσης μέσα από την εξοικείωση των φοιτητών με τη νομολογία και την πρακτική εφαρμογή του δικαίου.

Οι τρεις εξειδικεύσεις αποτελούν καινοτομία του προγράμματος σπουδών της Νομικής Σχολής Αθηνών, καθώς κανένα άλλο πανεπιστημιακό ίδρυμα της ημεδαπής δεν διαθέτει στο πρόγραμμα σπουδών του τις εν λόγω εξειδικεύσεις του εμπορικού δικαίου. Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Εμπορικό Δίκαιο» συνδέεται άμεσα με την αγορά εργασίας. Οι απόφοιτοι του προγράμματος σπουδών έχουν τη δυνατότητα συνέχισης των σπουδών τους σε διδακτορικό επίπεδο στην Ελλάδα ή και στο εξωτερικό.

ΜΝΗΜΟΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΥΠΟ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ "EMERGING CHALLENGES IN COMPETITION LAW ENFORCEMENT: FORGING LINKS BETWEEN ENFORCERS AND ACADEMIA".

ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΕΝΩΣΗ ΑΛΛΗΛΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ (IG PROTECTION & INDEMNITY CLUBS)

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών βασίζεται στους ακόλουθους γενικούς στόχους, προσαρμοσμένους κάθε φορά στα ζητήματα εμπορικού δικαίου. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του Π.Μ.Σ. ο/η φοιτητής/τρια θα είναι σε θέση να:

- (α) ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις προκλήσεις που απαντώνται στον ευρύτερο τομέα του Εμπορικού Δικαίου εις βάθος γνώση του αντικειμένου
- (β) αποκτήσει τις απαιτούμενες νομικές γνώσεις ώστε να εξασφαλίσουν επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία,
- (γ) αποκτήσει «νομική σκέψη» και δυνατότητα ανάλυσης και σύνθεσης γνώσεων για την κατανόηση και επίλυση των καταστάσεων που θα αντιμετωπίσουν στην επαγγελματική τους ζωή.

Ειδικότερα:

Το Π.Μ.Σ. Εμπορικό Δίκαιο παρέχει στους/ις φοιτητές/τριες ενιαία νομική παιδεία στα ειδικότερα πεδία (ειδικεύσεις), ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ, ΆΥΛΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ, ΝΑΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, ώστε να διαθέτουν τις προδιαγραφές ποιότητας που πρέπει να συγκεντρώνει ο απόφοιτος του Προγράμματος.

Επιπρόσθετα, όμως, κρίνεται απαραίτητη η συνεκτίμηση του ιδιαίτερου προσανατολισμού κάθε φοιτητή/τριας, η οποία επιτυγχάνεται σε ένα βαθμό μέσω:

1. της επιλογής Γενικής Κατεύθυνσης, δηλαδή μεταξύ των ανωτέρω ειδικεύσεων και των μαθημάτων Επιλογής,
2. της εκπόνησης συμπληρωματικών εργασιών στο πλαίσιο διαφόρων μαθημάτων, με σκοπό την εντρύφηση των φοιτητών/τριών στην ερευνητική διαδικασία,
3. των μαθημάτων τύπου «σεμιναρίου» όπου μελετώνται ζητήματα νομικής επικαιρότητας και εκπονούνται εργασίες,
4. της διοργάνωσης συνεδρίων και ημερίδων στα οποία μπορούν να συμμετάσχουν οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες, καθώς και της διοργάνωσης Θερινών Ακαδημιών, είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.

Αρμόδια όργανα για τη λειτουργία του Π.Μ.Σ. σύμφωνα με το νόμο 4957/2022 είναι:

1.1 Σε επίπεδο Ιδρύματος αρμόδια όργανα είναι:

- α. Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών
- β. Σύγκλητος.

1.2 Σε επίπεδο Σχολής αρμόδια όργανα είναι:

- α. Η Συνέλευση της Σχολής.
- β. Η Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.)
- γ. Η Διευθύντρια του Π.Μ.Σ.

1.3 Σε επίπεδο Γραμματείας είναι:

- α. Γραμματέας Σχολής
- β. Γραμματεία

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Η επιλογή των φοιτητών/τριών γίνεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τον Ιδρυματικό Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών ΕΚΠΑ και τις προβλέψεις του παρόντος Κανονισμού.

Το αργότερο έως 31 Μαΐου, με απόφαση της Συνέλευσης της Νομικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α, δημοσιεύεται και αναρτάται στην ιστοσελίδα της Σχολής και του Ιδρύματος προκήρυξη για την εισαγωγή μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών στο Π.Μ.Σ. Κάθε υποψήφιος μπορεί να υποβάλει κατ' έτος αίτηση υποψηφιότητας σε δύο -κατ' ανώτατο όριο- Ειδικεύσεις, είτε του ίδιου, είτε διαφορετικών Π.Μ.Σ., αλλά, εφόσον επιτύχει και στις δύο, μπορεί να εγγραφεί μόνο στην Ειδικευση που έχει δηλώσει ως πρώτη επιλογή. Το έντυπο της «αίτησης υποψηφιότητας» είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ. Οι σχετικές αιτήσεις μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά κατατίθενται στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ., σε προθεσμία που ορίζεται κατά την προκήρυξη και μπορεί να παραταθεί με απόφαση της Συνέλευσης της Σχολής.

Η Συνέλευση της Σχολής αναθέτει στη Σ.Ε. τη διαδικασία επιλογής των εισακτέων.

Απαραίτητα δικαιολογητικά είναι:

- Αίτηση συμμετοχής
- Βιογραφικό σημείωμα
- Φωτοτυπία δύο όψεων της αστυνομικής ταυτότητας
- Αντίγραφο πτυχίου ή Βεβαίωση Περάτωσης Σπουδών
- Αναλυτική βαθμολογία προπτυχιακών μαθημάτων
- Πιστοποιητικό γλωσσομάθειας (επιπέδου C1 και άνω), μίας τουλάχιστον από τις εξής γλώσσες: αγγλική, γαλλική ή γερμανική. Σε περίπτωση που ο υποψήφιος δεν διαθέτει πιστοποιητικό γλωσσομάθειας C1 για μία από αυτές τις γλώσσες, μαζί με την αίτηση υποψηφιότητας υποβάλλει δήλωση σχετικά με τη γλώσσα στην οποία επιθυμεί να εξετασθεί. Η εξέταση αυτή διενεργείται επί νομικού κειμένου από μέλος Δ.Ε.Π. της Σχολής, μετά τη διενέργεια των εισαγωγικών εξετάσεων. Η βαθμολογία της ξένης

γλώσσας καταχωρίζεται με τον τελικό χαρακτηρισμό «επιτυχώς» ή «ανεπιτυχώς» και όχι με αριθμητικό βαθμό.

- Επιστημονικές δημοσιεύσεις, εάν υπάρχουν
- Αποδεικτικά επαγγελματικής ή ερευνητικής δραστηριότητας, εάν υπάρχουν
- Πιστοποιητικό ελληνομάθειας ή επαρκής, διαπιστωμένη από την Επιτροπή Επιλογής Εισακτέων του Π.Μ.Σ., γνώση της ελληνικής γλώσσας για αλλοδαπούς υποψήφιους
- Αναγνώριση ακαδημαϊκού τίτλου σπουδών της αλλοδαπής

Για τους/ις φοιτητές/τριες από Ιδρύματα της αλλοδαπής, που δεν προσκομίζουν πιστοποιητικό αναγνώρισης ακαδημαϊκού τίτλου σπουδών από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., ακολουθείται η ακόλουθη διαδικασία:

Η Συνέλευση της Σχολής ορίζει Επιτροπή αρμόδια να διαπιστώσει εάν ένα Ίδρυμα της αλλοδαπής και ο τύπος Τίτλου Ιδρύματος της αλλοδαπής είναι αναγνωρισμένα. Προκειμένου να αναγνωρισθεί ένας τίτλος σπουδών πρέπει:

- το Ίδρυμα που απονέμει τους τίτλους να συμπεριλαμβάνεται στο Εθνικό Μητρώο Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης της αλλοδαπής, που τηρεί και επικαιροποιεί ο Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., αν το ίδρυμα της αλλοδαπής ανήκει στον κατάλογο ιδρυμάτων του άρθρου 307, του Νόμου 4957/2022, τότε ο υποψήφιος υποχρεούται να προσκομίσει βεβαίωση τόπου σπουδών, η οποία εκδίδεται και αποστέλλεται από το πανεπιστήμιο της αλλοδαπής. Αν ως τόπος σπουδών ή μέρος αυτών βεβαιώνεται η ελληνική επικράτεια, ο τίτλος σπουδών δεν αναγνωρίζεται, εκτός αν το μέρος σπουδών που έγιναν στην ελληνική επικράτεια βρίσκεται σε δημόσιο Α.Ε.Ι.

- ο/η φοιτητής/τρια να προσκομίσει Βεβαίωση τόπου σπουδών, η οποία εκδίδεται και αποστέλλεται από το Πανεπιστήμιο της αλλοδαπής. Αν ως τόπος σπουδών ή μέρος αυτών βεβαιώνεται η ελληνική επικράτεια, ο τίτλος σπουδών δεν αναγνωρίζεται, εκτός αν το μέρος σπουδών που έγιναν στην ελληνική επικράτεια βρίσκεται σε δημόσιο Α.Ε.Ι.

Η αξιολόγηση των υποψηφίων και η επιλογή των εισακτέων γίνεται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- Βαθμός πτυχίου
- Βαθμός σε προπτυχιακά μαθήματα συναφούς γνωστικού αντικείμενου με το Π.Μ.Σ.

- Βαθμός της πτυχιακής ή διπλωματικής εργασίας (εάν υπάρχει)
- Συνάφεια του πτυχίου ΑΕΙ και των γνώσεων του υποψηφίου με το γνωστικό αντικείμενο του Π.Μ.Σ.
- Πιστοποιημένη γνώση αγγλικής γλώσσας
- Γνώση άλλων ξένων γλωσσών
- Επιστημονικές δημοσιεύσεις, συμμετοχή σε συνέδρια
- Σχετική ερευνητική ή επαγγελματική δραστηριότητα
- Κατοχή μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος
- Αξιολόγηση, γραπτή ή προφορική από τη Σ.Ε. Ο τρόπος αξιολόγησης ορίζεται στην ετήσια προκήρυξη του Π.Μ.Σ.

Με βάση τα συνολικά κριτήρια, η Σ.Ε. καταρτίζει μέχρι 15 Σεπτεμβρίου τον πίνακα αξιολόγησης των φοιτητών/τριών και τον καταθέτει προς έγκριση στη Συνέλευση.

Οι επιτυχόντες/ούσες θα πρέπει να εγγραφούν στη Γραμματεία του Π.Μ.Σ. εντός τριάντα (30) ημερών από την απόφαση της Συνέλευσης.

Σε περίπτωση ισοβαθμίας (με μαθηματική στρογγυλοποίηση στην ακέραιη μονάδα της κλίμακας 100), εισάγονται οι ισοβαθμήσαντες υποψήφιοι, σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το 10% του ανώτατου αριθμού εισακτέων.

Σε περίπτωση μη εγγραφής ενός ή περισσότερων φοιτητών/τριών, θα κληθούν να εγγραφούν στο Π.Μ.Σ. οι επιλαχόντες/ούσες (αν υπάρχουν), με βάση τη σειρά τους στον εγκεκριμένο αξιολογικό πίνακα.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο Π.Μ.Σ. που οδηγεί στη λήψη Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) ορίζεται σε δύο (2) ακαδημαϊκά εξάμηνα, χωρίς να προβλέπονται θερινές διακοπές, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης διπλωματικής εργασίας.

Το Π.Μ.Σ. ξεκινά το χειμερινό εξάμηνο εκάστου ακαδημαϊκού έτους.

Για την απόκτηση διπλώματος του Π.Μ.Σ. απαιτούνται συνολικά εβδομήντα πέντε (75) πιστωτικές μονάδες (ECTS) , με υποχρεωτική ή προαιρετική την διπλωματική εργασία, και ειδικότερα τις περιπτώσεις :

α) την επιτυχή ολοκλήρωση δύο εξαμήνων υποχρεωτικής φοίτησης ενός Κύκλου συστηματικών εξειδικευμένων σπουδών έξι (6) μαθημάτων με παράλληλη ερευνητική εργασία και τη συγγραφή μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας,

ή

β) την επιτυχή ολοκλήρωση δύο εξαμήνων υποχρεωτικής φοίτησης ενός κύκλου συστηματικών εξειδικευμένων σπουδών εννέα (9) μαθημάτων με παράλληλη ερευνητική εργασία.

Στην υπό (α) περίπτωση, διδάσκονται στα δύο εξάμηνα συνολικώς έξι (6) μαθήματα, εκ των οποίων τα τέσσερα (4) ορίζονται ως υποχρεωτικής επιλογής, ενώ δύο (2) είναι μαθήματα ελεύθερης, τα οποία ο υποψήφιος επιλέγει από τον προτεινόμενο για κάθε Ειδίκευση κατάλογο μαθημάτων.

Στην υπό (β) περίπτωση, διδάσκονται στα δύο εξάμηνα συνολικώς εννέα (9) μαθήματα, εκ των οποίων τα τέσσερα (4) ορίζονται ως υποχρεωτικά ενώ πέντε (5) είναι μαθήματα επιλογής, τα οποία ο υποψήφιος επιλέγει από τον προτεινόμενο για κάθε Ειδίκευση κατάλογο μαθημάτων. Τα τρία επιπλέον μαθήματα που υποκαθιστούν τη συγγραφή μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, -καταχωρίζονται στο δεύτερο εξάμηνο και πιστώνονται έκαστο με πέντε (5) διδακτικές μονάδες- όλα τα μαθήματα διδάσκονται εβδομαδιαίως .

Οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες έχουν όλα τα δικαιώματα και τις παροχές που προβλέπονται και για τους φοιτητές/τριες του πρώτου κύκλου σπουδών, έως και τη λήξη τυχόν χορηγηθείσας

παράτασης κατάθεσης διπλωματικής εργασίας, πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων.

Υπάρχει δυνατότητα παράτασης έως δύο (2) μήνες μόνο ως προς την κατάθεση της διπλωματικής εργασίας, έπειτα από ατομική αιτιολογημένη αίτηση του/της φοιτητή/τριας και έγκριση από τη Συνέλευση.

Οι φοιτητές/τριες έπειτα από αιτιολογημένη αίτησή τους προς τη Συνέλευση της Σχολής, δύνανται να διακόψουν τη φοίτησή τους για χρονική περίοδο που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) συνεχόμενα εξάμηνα. Η ως άνω αιτιολογημένη αίτηση υποβάλλεται έως τη λήξη του χειμερινού εξαμήνου. Αναστολή φοίτησης χορηγείται για σοβαρούς λόγους (στρατιωτική θητεία, ασθένεια, λοχεία, απουσία στο εξωτερικό κ.ά.).

Η αίτηση πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να συνοδεύεται από όλα τα σχετικά δικαιολογητικά αρμόδιων δημόσιων Αρχών ή Οργανισμών, από τα οποία αποδεικνύονται οι λόγοι αναστολής φοίτησης. Η φοιτητική ιδιότητα αναστέλλεται κατά τον χρόνο διακοπής της φοίτησης και δεν επιτρέπεται η συμμετοχή σε καμία εκπαιδευτική διαδικασία. Τα εξάμηνα αναστολής της φοιτητικής ιδιότητας δεν προσμετρώνται στην προβλεπόμενη ανώτατη διάρκεια κανονικής φοίτησης.

Τουλάχιστον δύο εβδομάδες πριν από το πέρας της αναστολής φοίτησης, ο/η φοιτητής/τρια υποχρεούται να επανεγγραφεί στο Πρόγραμμα για να συνεχίσει τις σπουδές του/της με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τού/τής ενεργού φοιτητή/τριας. Οι φοιτητές/τριες δύνανται με αίτησή τους να διακόψουν την αναστολή φοίτησης και να επιστρέψουν στο Πρόγραμμα μόνο στην περίπτωση που έχουν αιτηθεί αναστολή φοίτησης για δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα. Η αίτηση διακοπής της αναστολής φοίτησης πρέπει να κατατίθεται το αργότερο δύο εβδομάδες πριν από την έναρξη του δεύτερου εξαμήνου της αναστολής.

Η Συνέλευση της Νομικής Σχολής μετά την εισήγηση της Σ.Ε., δύναται να αποφασίσει τη διαγραφή μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών εάν:

- υπερβούν το ανώτατο όριο απουσιών,
- έχουν αποτύχει στην εξέταση μαθήματος ή μαθημάτων ή διπλωματικής εργασίας και δεν έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το Πρόγραμμα, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στον παρόντα Κανονισμό,
- υπερβούν τη μέγιστη χρονική διάρκεια φοίτησης στο Π.Μ.Σ., όπως ορίζεται στον παρόντα

Κανονισμό,

- έχουν παραβιάσει τις κείμενες διατάξεις όσον αφορά στην αντιμετώπιση πειθαρχικών παραπτωμάτων από τα αρμόδια Πειθαρχικά Όργανα,
- δεν καταβάλλουν το προβλεπόμενο τέλος φοίτησης,
- υποβάλουν αίτηση διαγραφής οι ίδιοι.

Καταβολή Τέλους Φοίτησης. Για τη φοίτηση στο Π.Μ.Σ. οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες καταβάλλουν τέλος φοίτησης, το οποίο έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι θα επιστραφεί στη φοιτητική κοινότητα με τη μορφή υποδομών, τεκμηρίωσης και δράσεων, και σε καμία περίπτωση δεν θα αφορά αμοιβές του Τακτικού Προσωπικού. Το ύψος του τέλους φοίτησης για τη φοίτηση στο Π.Μ.Σ. καθορίζεται με απόφαση της Συνέλευσης με εισήγηση της Σ.Ε. και έχει καθοριστεί σε ύψος 1.800,00 ευρώ σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 1718028845/2018 απόφαση Συγκλήτου για την ίδρυση του Π.Μ.Σ. Η πρώτη δόση του τέλους φοίτησης καταβάλλεται υποχρεωτικώς με την εγγραφή, ενώ η δεύτερη με τη δήλωση των μαθημάτων Επιλογής του δευτέρου εξαμήνου. Σε περίπτωση μη καταβολής ολικώς ή μερικώς του τέλους φοίτησης, ο/η φοιτητής/τρια δεν έχει δικαίωμα παρακολούθησης του Προγράμματος και συμμετοχής στις εξετάσεις. Σε περίπτωση παραίτησης ή διαγραφής του/της μεταπτυχιακού/ής φοιτητή/τριας, το τέλος συμμετοχής δεν επιστρέφεται.

Από την καταβολή του προβλεπόμενου τέλους φοίτησης, απαλλάσσονται οι φοιτητές/τριες του Π.Μ.Σ., οι οποίοι πληρούν τις οριζόμενες στο άρθρο 86, παρ. 4 του Ν. 4957/2022 προϋποθέσεις και ΦΕΚ 4899 Β΄ 2022.

Υποτροφίες: Δίδεται μία (1) υποτροφία εις μνήμην Καθηγητού Γεωργίου Ν. Μιχαλόπουλου, η οποία ισούται με απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης και χορηγείται στον πρώτο επιτυχόντα/πρώτη επιτυχούσα, υπό την βασική προϋπόθεση ότι δεν λαμβάνουν υποτροφία από οποιονδήποτε άλλο φορέα για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Η υποτροφία αυτή χορηγείται εκ περιτροπής και στις τρεις ειδικεύσεις του Π.Μ.Σ. με απόφαση της Σ.Ε.

Δίδονται υποτροφίες στους αριστεύσαντες κατά την εισαγωγή και την αποφοίτηση από την Ειδίκευση **Ναυτικού Δικαίου** φοιτητές/τριες, από το The International Propeller Club of the *United States (Port of Piraeus)*, την Ένωση Εφοπλιστών Ναυτιλίας Μικρών Αποστάσεων (EENMA), και, από το ακαδημαϊκό έτος 2025-2026, από το περιοδικό «Ναυτικά Χρονικά».

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ-ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΒΑΘΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

Το Π.Μ.Σ. Εμπορικό Δίκαιο απονέμει Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) στις παρακάτω επιμέρους επιστημονικές ειδικεύσεις:

α) Εταιρείες και Χρηματοδότηση (Corporate Law and Finance)

β) Άυλα Αγαθά και Ανταγωνισμός (Industrial Property and Competition Law)

γ) Ναυτικό Δίκαιο (Maritime Law)

Ο/Η φοιτητής/τρια ολοκληρώνει τις σπουδές για την απόκτηση Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) με τη συμπλήρωση του ελάχιστου αριθμού μαθημάτων και πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για τη λήψη του Δ.Μ.Σ., την επιτυχή ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας/μαθημάτων. Η Συνέλευση διαπιστώνει την ολοκλήρωση των σπουδών προκειμένου να χορηγηθεί το Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.).

Με την ολοκλήρωση της ανωτέρω διαδικασίας χορηγείται στον/η μεταπτυχιακό/η φοιτητή/ρια Βεβαίωση Περάτωσης Σπουδών, ακυρώνεται η φοιτητική του/της ιδιότητα και παύει η συμμετοχή του/της στα Συλλογικά Όργανα Διοίκησης του Πανεπιστημίου.

Το Δ.Μ.Σ. πιστοποιεί την επιτυχή αποπεράτωση των σπουδών και αναγράφει βαθμό, με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων, κατά την ακόλουθη κλίμακα: Άριστα (8,5 έως 10), Λίαν Καλώς (6,5 έως 8,5 μη συμπεριλαμβανομένου) και Καλώς (5 έως 6,5 μη συμπεριλαμβανομένου).

Ο τύπος του Δ.Μ.Σ. ανά είδος Π.Μ.Σ. είναι κοινός για όλα τα Τμήματα και τις Σχολές του Ε.Κ.Π.Α. και περιλαμβάνεται στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του Ιδρύματος.

Για τον υπολογισμό του βαθμού του τίτλου σπουδών λαμβάνεται υπόψη η βαρύτητα που έχει κάθε μάθημα στο Πρόγραμμα Σπουδών και η οποία εκφράζεται με τον αριθμό των πιστωτικών μονάδων (ECTS). Ο αριθμός των πιστωτικών μονάδων (ECTS) του μαθήματος αποτελεί ταυτόχρονα και τον συντελεστή βαρύτητας αυτού του μαθήματος. Για τον υπολογισμό του βαθμού του τίτλου σπουδών πολλαπλασιάζεται ο βαθμός κάθε μαθήματος με τον αντίστοιχο αριθμό των πιστωτικών μονάδων (του μαθήματος), και το συνολικό άθροισμα των επιμέρους γινομένων διαιρείται με το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για την απόκτηση του τίτλου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
—ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837—

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

"ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ"

ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ο/Η..... του....., πτυχιούχος, μετά την ευδόκιμη παρακολούθηση των μαθημάτων και την επιτυχή δοκιμασία στις προβλεπόμενες εξετάσεις του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τον τίτλο «ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ», στην Ειδίκευση «.....» έτυχε του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, με βαθμό "....." (10/10), την 00/00/0000.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΔΙΠΛΩΜΑ

Αθήνα, 00/00/0000

Ο ΠΡΥΤΑΝΗΣ

Ο ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ

Η ορκωμοσία δεν αποτελεί συστατικό τύπο της επιτυχούς περάτωσης των σπουδών, είναι όμως αναγκαία προϋπόθεση για τη χορήγηση του εγγράφου τίτλου του Διπλώματος. Η καθομολόγηση γίνεται στο πλαίσιο της Συνέλευσης της Σχολής και σε χώρο αυτής, παρουσία της Διευθύντριας του Π.Μ.Σ., του Κοσμήτορα της Σχολής του Αναπληρωτή Κοσμήτορα και κατά τις δυνατότητες, ενδεχομένως εκπροσώπου του Πρύτανη.

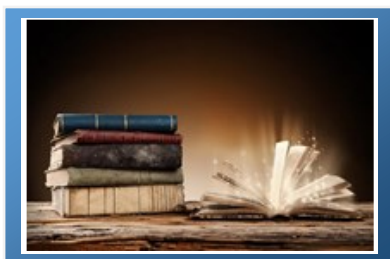
Αίτημα για τελετή ορκωμοσίας μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών στη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών του Κεντρικού κτηρίου εξετάζεται κατά περίπτωση από τον Πρύτανη, βάσει εκτίμησης των εκάστοτε δυνατοτήτων και του αριθμού των ορκιζόμενων που θα δηλώνεται από τη Γραμματεία του Π.Μ.Σ. στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας.

Οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες, που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το Π.Μ.Σ., σε εξαιρετικές περιπτώσεις (σπουδές, διαμονή ή εργασία στο εξωτερικό, λόγοι υγείας κ.λπ.), μπορούν να αιτηθούν στη Γραμματεία της Σχολής εξαίρεση από την υποχρέωση καθομολόγησης. Η εξαίρεση από την υποχρέωση καθομολόγησης εγκρίνεται από τον/την Πρόεδρο της Σχολής και τον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Φοιτητικής Μέριμνας.

ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΑΚΑΔ. ΕΤΟΥΣ 2025-2026

Η ορκωμοσία των διπλωματούχων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών "Εμπορικό Δίκαιο " πραγματοποιήθηκε την Δευτέρα 30 Μαρτίου 2026, στην αίθουσα Οικονομίδα (Μ.Θ.Ε.) οδός Σίνα 3.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Ι

Στα δύο εξάμηνα διδάσκονται συνολικώς έξι (6) μαθήματα, εκ των οποίων τα τέσσερα (4) ορίζονται ως Υποχρεωτικής Επιλογής ενώ τα δυο (2) είναι μαθήματα Επιλογής, τα οποία ο υποψήφιος επιλέγει από τον

προτεινόμενο για κάθε Ειδίκευση κατάλογο μαθημάτων. Παράλληλα με τα μαθήματα υποχρεωτική είναι και η συγγραφή της διπλωματικής εργασίας.

ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ		Β' ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS
Εισαγωγή στο Λογιστικό Δίκαιο	10	Ειδικά θέματα Εταιρικού Δικαίου	10
Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων	10	Συλλογικές Διαδικασίες	10
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Ένα μάθημα)		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Ένα μάθημα)	
Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού	10	Εταιρική Διακυβέρνηση	10
Δίκαιο Διεθνούς Διαιτησίας	10	Διεθνής Πτώχευση	10
Ειδικά Θέματα Δικαίου Κεφαλαιαγοράς	10	Νομικό πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου	10
Δίκαιο Ευρεσιτεχνίας και Βιομηχανικών Σχεδίων	10	Κρατικές Ενισχύσεις	10
Ευρωπαϊκό και Διεθνές Φορολογικό Δίκαιο	10		
ΣΥΝΟΛΟ 30		ΣΥΝΟΛΟ	30
		ΘΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ECTS
		ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	15
ΣΥΝΟΛΟ			75

ΑΥΛΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ			
Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS
Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού	10	Δίκαιο Σημάτων και Διακριτικών Γνωρισμάτων	10
Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου του Ανταγωνισμού	10	Ανταγωνισμός και Ρύθμιση: Ενέργεια και Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες	10
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Ένα μάθημα)		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Ένα μάθημα)	
Δίκαιο Ευρεσιτεχνίας και Βιομηχανικών Σχεδίων	10	Συλλογικές Διαδικασίες	10
Δίκαιο Διεθνούς Διαιτησίας	10	Εναλλακτικές Μορφές Επίλυσης Διαφορών	10
Copyright Law	10	Διεθνής Πτώχευση	10
Law and Economics	10	Κρατικές Ενισχύσεις	10
		Νομικό Πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου	10
		Ενέργεια και Αστικό Δίκαιο	10
		International Economic Law of Business Transactions	10
ΣΥΝΟΛΟ	30	ΣΥΝΟΛΟ	30
		ΘΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ECTS
		ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	15
ΣΥΝΟΛΟ			75

ΝΑΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ		
Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ECTS		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ECTS
Ναύλωση – Θαλάσσια μεταφορά Εμπορευμάτων και Επιβατών 10		Ειδικά Θέματα Διεθνούς Ναυτικού Δικαίου (κίνδυνοι θαλάσσιας αποστολής) 10
Επίλυση Ναυτικών Διαφορών – Ναυτική Διαιτησία 10		Δίκαιο Θαλάσσιας Ασφάλισης 10
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Ένα μάθημα)		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Ένα μάθημα)
Δίκαιο Χερσαίας και Εναέριας Μεταφοράς 10		Ανταγωνισμός και ρύθμιση: Ενέργεια και ηλεκτρονικές επικοινωνίες 10
Ναυτιλιακή Οικονομία και Ναυτιλιακή Χρηματοδότηση 10		Διεθνής Πτώχευση 10
Ειδικά Θέματα Δικαίου Κεφαλαιαγοράς 10		Ναυτεργατικό Δίκαιο 10
Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων 10		Νομικό Πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου 10
Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο 10		Κρατικές Ενισχύσεις 10
International & European Tax Law 10		1 Ποινική Δικονομία και ΕΣΔΑ - Θέματα 0 Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικονομικού Δικαίου 10
		Developments of English case law on Shipping 10
		International Economic Law of Business Transactions 10
ΣΥΝΟΛΟ 30		ΣΥΝΟΛΟ 30
		ΘΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ECTS
		ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ 15
ΣΥΝΟΛΟ		75

Στα δύο εξάμηνα διδάσκονται συνολικώς εννέα (9) μαθήματα, εκ των οποίων τα τέσσερα (4) ορίζονται ως υποχρεωτικά, ενώ τα πέντε (5) είναι μαθήματα επιλογής. Όσον αφορά τα τρία (3) επιπλέον μαθήματα, που υποκαθιστούν τη συγγραφή διπλωματικής εργασίας, και πιστώνονται έκαστο με πέντε (5) πιστωτικές μονάδες, ο υποψήφιος οφείλει να τα επιλέξει αποκλειστικά από τον προτεινόμενο για κάθε ειδίκευση κατάλογο μαθημάτων κατά το εαρινό εξάμηνο. Οι πιστωτικές μονάδες αυτών καταχωρούνται στο εαρινό εξάμηνο.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ 2

ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ		Β' ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ECTS
Εισαγωγή στο Λογιστικό Δίκαιο	10	Ειδικά θέματα Εταιρικού Δικαίου	10
Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων	10	Συλλογικές Διαδικασίες	10
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ένα εξ αυτών πιστώνεται με 10 πιστωτικές μονάδες)		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ένα εξ αυτών πιστώνεται με 10 πιστωτικές μονάδες)	
Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού		Εταιρική Διακυβέρνηση	
Δίκαιο Διεθνούς Διαιτησίας		Διεθνής Πτώχευση	
Ειδικά Θέματα Δικαίου Κεφαλαιαγοράς		Νομικό πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου	
Δίκαιο Ευρεσιτεχνίας και Βιομηχανικών Σχεδίων		Κρατικές Ενισχύσεις	
Ευρωπαϊκό και Διεθνές Φορολογικό Δίκαιο			
		ΣΥΝΟΛΟ 3 ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	15
		(υποκαθιστούν τη συγγραφή διπλωματικής εργασίας) – καταχωρούνται στο εαρινό εξάμηνο	
		ΣΥΝΟΛΟ	75

ΑΨΛΛ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ			
Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ECTS
Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού	10	Δίκαιο Σημάτων και Διακριτικών Γνωρισμάτων	10
Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου του Ανταγωνισμού	10	Ανταγωνισμός και Ρύθμιση: Ενέργεια και Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες	10
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ένα εξ αυτών πιστώνεται με 10 πιστωτικές μονάδες)		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ένα εξ αυτών πιστώνεται με 10 πιστωτικές μονάδες)	
Δίκαιο Ευρεσιτεχνίας και Βιομηχανικών Σχεδίων		Συλλογικές Διαδικασίες	
Δίκαιο Διεθνούς Διαιτησίας		Εναλλακτικές Μορφές Επίλυσης Διαφορών	
Copyright Law		Διεθνής Πτώχευση	
Law and Economics		Κρατικές Ενισχύσεις	
		Νομικό Πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου	
		Ενέργεια και Αστικό Δίκαιο	
		International Economic Law of Business Transactions	
		ΣΥΝΟΛΟ 3 ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	15
		(υποκαθιστούν τη συγγραφή διπλωματικής εργασίας) – καταχωρούνται στο εαρινό εξάμηνο	
ΣΥΝΟΛΟ			75

ΝΑΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ			
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ		Β' ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ECTS
Ναύλωση – Θαλάσσια μεταφορά Εμπορευμάτων και Επιβατών	10	Ειδικά Θέματα Διεθνούς Ναυτικού Δικαίου (κίνδυνοι θαλάσσιας αποστολής)	10
Επίλυση Ναυτικών Διαφορών – Ναυτική Διαιτησία	10	Δίκαιο Θαλάσσιας Ασφάλισης	10
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ένα εξ αυτών πιστώνεται με 10 πιστωτικές μονάδες)		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ένα εξ αυτών πιστώνεται με 10 πιστωτικές μονάδες)	
Ναυτιλιακή Οικονομία και Ναυτιλιακή Χρηματοδότηση		Ανταγωνισμός και ρύθμιση: Ενέργεια και ηλεκτρονικές επικοινωνίες	
Δίκαιο Χερσαίας και Εναέριας Μεταφοράς		Διεθνής Πτώχευση	
Ειδικά Θέματα Δικαίου Κεφαλαιαγοράς		Ναυτεργατικό Δίκαιο	
Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων		Νομικό Πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου	
Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο		Κρατικές Ενισχύσεις	
International & European Tax Law		Ποινική Δικονομία και ΕΣΔΑ - Θέματα Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικονομικού Δικαίου	
		Developments of English case law on Shipping	
		International Economic Law of Business Transactions	
		ΣΥΝΟΛΟ 3 ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	15
		(υποκαθιστούν τη συγγραφή διπλωματικής εργασίας) – καταχωρούνται στο εαρινό εξάμηνο	
			75
		ΣΥΝΟΛΟ	

ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Α' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

✓ Εισαγωγή στο Λογιστικό Δίκαιο

Διδάσκοντες : Καθ. Γεώργιος Σωτηρόπουλος, Αν. Καθ. Χριστίνα Λιθαδά,

Επικ. Καθ. Ελένη Καραμανάκου.

Syllabus: Το μάθημα αυτό είναι αφιερωμένο στο λογιστικό δίκαιο, έναν κλάδο δικαίου νέο στην Ελλάδα, αλλά γνωστό από δεκαετίες στις πιο προηγμένες νομικά και οικονομικά χώρες. Η γνώση του λογιστικού δικαίου και της λογιστικής είναι απολύτως απαραίτητη για κάθε νομικό όχι μόνο για να κατανοήσει σε βάθος την οικονομική οργάνωση των εταιριών, αλλά και για να μπορεί να «επικοινωνεί» με άνεση με τα οικονομικά στελέχη κάθε επιχείρησης και να κατανοεί καλύτερα τα οικονομικά γεγονότα, που σχετίζονται με την επιχείρηση. Το ελληνικό λογιστικό δίκαιο αναμορφώθηκε σε μεγάλο βαθμό με το Ν. 4308/2014, ο οποίος έθεσε τη νομική και λογιστική κοινότητα προ νέων προκλήσεων. Η διδασκαλία της λογιστικής σε νομικούς ενδείκνυται να γίνεται από νομικούς, καθώς οι λογιστές και οικονομολόγοι έχουν συνήθως μία πιο τεχνική προσέγγιση της λογιστικής και χρησιμοποιούν ακόμη και ορολογία μη εύκολα προσιτή σε νομικούς. Στόχος του μαθήματος δεν είναι ασφαλώς να καταστούν οι νομικοί λογιστές και να είναι σε θέση να συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις, αλλά να μπορούν να τις αναγινώσκουν, να τις κατανοούν, να τις ερμηνεύουν και γενικά να αντλούν στοιχεία για την κατάσταση της επιχείρησης. Το μάθημα στηρίζεται σε μικρές εισηγήσεις για τις επιμέρους θεματικές ενότητες από τους συμμετέχοντες με έντονο το στοιχείο της διδασκαλίας από τους διδάσκοντες λόγω της ιδιαιτερότητας του αντικειμένου.

✓ Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

Διδάσκοντες: Καθ. Αλεξάνδρα Μικρουλέα , Αν. Καθ. Χριστίνα Λιθαδά.

Επικ. Καθ. Αλέξανδρος Ρόκας.

Syllabus: Το μάθημα εστιάζει στις συναλλαγές που αποσκοπούν στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Εξετάζεται τόσο η τραπεζική χρηματοδότηση (π.χ. αλληλόχρεος λογαριασμός,

κοινοπρακτικά δάνεια, εγγυοδοτικές συμβάσεις, κυμαινόμενο ενέχυρο, leasing, factoring, κλπ.), όσο και η χρηματοδότηση μέσα από μηχανισμούς της κεφαλαιαγοράς (π.χ. ομολογιακά δάνεια, warrants), καθώς και οι λεγόμενες εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης (π.χ. venture capital, private equity funds, alternative investment funds, crowd funding). Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη μελέτη της νομολογίας και γίνεται με εβδομαδιαίες εισηγήσεις των διδασκόντων, παρουσιάσεις εργασιών από τους/ις φοιτητές/τριες, πρακτικές ασκήσεις και επισκόπηση τυποποιημένων συμβάσεων που έχουν καθιερωθεί στις συναλλαγές.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

✓ Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού

Διδάσκοντες: Καθ. Αλεξάνδρα Μικρουλέα, Αν. Καθ. Ευθυμία Κινινή, Αν. Καθ. Εμμανουήλ Μαστρομανώλης.

Επισκέπτες Καθηγητές, Ομότ. Καθ. Ηλίας Σουφλερός, Δημήτριος Τζουγανάτος

Syllabus : Το μάθημα αναλύει νομικούς προβληματισμούς επί των εξής θεμάτων: Έννοια του ανταγωνισμού ως αντικειμένου έννομης προστασίας και δογματική θεμελίωση της πολιτικής ανταγωνισμού. Διεθνές δίκαιο ανταγωνισμού (εξεσδαφική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, διεθνείς συμφωνίες). Έλεγχος επιχειρηματικής συμπεριφοράς [εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού σε οριζόντιες (συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης, συμφωνίες παραγωγής, συμφωνίες προμήθειας, συμφωνίες εμπορίας, συμφωνίες τυποποίησης, ανταλλαγή πληροφοριών) και κάθετες συμφωνίες], καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπίζουσας θέσης (πρακτικές παρεμποδιστικής και εκμεταλλευτικής κατάχρησης). Συμμετοχή του κράτους σε περιορισμούς του ανταγωνισμού (άρθ. 106 ΣΛΕΕ). Κανονισμοί Ομαδικής Απαλλαγής (Καν 2022/720, Καν 461/2010, Καν 2023/1066, Καν 2023/1067). Ανταγωνισμός και άυλα αγαθά [σχέση μεταξύ δικαίου άυλων αγαθών και δικαίου ανταγωνισμού, τα άυλα αγαθά στην ενωσιακή νομολογία (το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος, διάκριση μεταξύ υπόστασης και άσκησης δικαιώματος, ανάλωση δικαιώματος), συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας, συμφωνίες παραχώρησης άδειας χρήσης σήματος, η εφαρμογή του δικαίου ανταγωνισμού στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (το παράδειγμα των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης), η εφαρμογή του άρθ. 102 ΣΛΕΕ (και 2 ν. 3959/2011) στα άυλα αγαθά]. Έλεγχος Συγκεντρώσεων (δικαιοδοσία, ουσιαστική αξιολόγηση συγκεντρώσεων, διαδικασία, διορθωτικά μέτρα, Καν 139/2004). Το σύστημα επιβολής των κανόνων ανταγωνισμού σύμφωνα με τον Καν 1/2003 (το σύστημα της εκ

του νόμου εξαιρέσης, σχέση μεταξύ ενωσιακού και εθνικού δικαίου ανταγωνισμού, εξουσίες και αποφάσεις των εθνικών αρχών ανταγωνισμού και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνεργασία μεταξύ των αρχών ανταγωνισμού, διοικητικές κυρώσεις για παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού). Αστικές αξιώσεις για παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού [η ενωσιακή νομολογία σχετικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του ζημιωθέντος από παραβάσεις του δικαίου ανταγωνισμού, η Οδηγία 2014/104/ΕΕ σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (προστατευτικός σκοπός, πεδίο εφαρμογής, ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση, αποκαταστατέα ζημία και υπολογισμός αυτής, πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία, αποδεικτική ισχύς αποφάσεων αρχών ανταγωνισμού, παραγραφή αποζημιωτικής αξίωσης, εις ολόκληρον ευθύνη περισσότερων επιχειρήσεων και εσωτερική κατανομή της ευθύνης, συλλογικές αγωγές αποζημίωσης)].

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και σε θέματα συλλογικής έννομης προστασίας (collective redress). Τέλος, στην θεματική του μαθήματος περιλαμβάνονται σε όλες τις θεματικές και θέματα δικαίου ανταγωνισμού στην ψηφιακή οικονομία (σχετική αγορά, οικοσυστήματα, αλγόριθμοι, πλατφόρμες, νέες θεωρίες βλάβης, θέματα εξοντωτικών εξαγορών).

✓ Δίκαιο Διεθνούς Διαιτησίας

Διδάσκουσα: Αν. Καθ. Χρυσάφω Τσούκα

Syllabus : Η διαιτησία είναι αναμφισβήτητα ο καταλληλότερος δεσμός απονομής δικαιοσύνης για τις διαφορές, που άπτονται του διεθνούς εμπορίου αλλά και ο μοναδικός δεσμός, που μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του τομέα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (Foreign Direct Investments). Και τούτο διότι, στη δεύτερη περίπτωση, οι διαφορές φέρνουν συνήθως αντιμέτωπους από την μία πλευρά τους επενδυτές, και από την άλλη πλευρά το Κράτος, στο οποίο υλοποιείται η επένδυση.

Στόχος του μαθήματος είναι, ως εκ τούτου, η συγκριτική εξέταση της φύσεως και της λειτουργίας της διαιτητικής επίλυσης των ως άνω διαφορών και ακριβέστερα όλων των σταδίων αυτής (προδιαιτητικό στάδιο - διαιτητικό στάδιο - αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης). Ειδικότερο αντικείμενο μελέτης είναι είναι αφενός μεν οι διεθνείς εμπορικές διαφορές, αφετέρου δε οι διαφορές, που προκύπτουν από τις διεθνείς επενδυτικές συμφωνίες

(International Investment Agreements), η επίλυση των οποίων πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Διεθνούς Κέντρου για τον Διακανονισμό των Διαφορών εξ Επενδύσεων (International Centre for the Settlement of Investment Disputes - ICSID).

✓ **Ειδικά Θέματα Δικαίου Κεφαλαιαγοράς**

Διδάσκοντες: Αν. Καθ. Νικόλαος Βερβεσός.

Syllabus : Έννοια και σκοποί του δικαίου της κεφαλαιαγοράς. Ιστορική αναδρομή: Το χρηματιστήριο: Από τη δημόσια υπηρεσία στην παροχή ιδιωτικών υπηρεσιών Τα χρηματοπιστωτικά μέσα. – Η διαπραγμάτευση των χρηματοπιστωτικών μέσων. – Οι χρηματοπιστωτικές αγορές– Η φύση του Δικαίου της Κεφαλαιαγοράς: Δημόσιο και ιδιωτικό δίκαιο της Κεφαλαιαγοράς. Δυσκολίες διάκρισης από το εταιρικό δίκαιο. – Πηγές του Δικαίου της Κεφαλαιαγοράς. Διαδικασία και προϋποθέσεις εισαγωγής σε ρυθμιζόμενη αγορά. Δημόσια προσφορά. Η υποχρέωση δημοσίευσης ενημερωτικού δελτίου. Περιεχόμενο και έγκριση του ενημερωτικού δελτίου. Σύμβαση αναδοχής. Υποχρεώσεις και δικαιώματα των συμβαλλομένων μερών. Σχέση εκδότριας εταιρίας και αναδόχου. Σχέση αναδόχου και εγγραφόμενων. Ευθύνη αναδόχου. Η «εισηγμένη α.ε.». Γενικές διαφοροποιήσεις από το κοινό δίκαιο της α.ε. – Ειδικές οργανωτικές απαιτήσεις της εισηγμένης α.ε.. Απαιτήσεις πληροφόρησης και διαφάνειας. Υποχρεώσεις τακτικής και έκτακτης πληροφόρησης. Οι «επενδυτικές υπηρεσίες». Ποιοι τις παρέχουν. Επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες και παρεπόμενες υπηρεσίες. Σημασία της διάκρισης. Ειδικά: η λήψη και διαβίβαση εντολών, η εκτέλεση εντολών για λογαριασμό πελατών, η διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό, η διαχείριση χαρτοφυλακίων, η παροχή επενδυτικών συμβουλών. Κατηγοριοποίηση των επενδυτών. Υποχρεώσεις επαγγελματικής συμπεριφοράς κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. Έλεγχος καταλληλότητας και συμβατότητας (MiFiD II). Product Governance. Αστική προστασία του επενδυτή κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. ΑΕΠΕΥ. Οργανωτικές απαιτήσεις, συγκρούσεις συμφερόντων. Ενδεικτικά παραδείγματα καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Κατάχρηση Αγοράς. Μορφές Κατάχρησης: - Απαγόρευση κατάχρησης προνομιακών πληροφοριών. Τι είναι η προνομιακή πληροφορία. Τι συνιστά κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών. Το υποκείμενο της απαγόρευσης. Υποχρέωση γνωστοποίησης προνομιακών πληροφοριών . - Χειραγώγηση αγοράς. Τι είναι η χειραγώγηση αγοράς. Επιμέρους κατηγορίες και ενδεικτικά παραδείγματα. Αποδεκτές πρακτικές της αγοράς. Κυρώσεις . Υποχρεώσεις αναλυτών. Κυρώσεις . Μεταβίβαση, διακανονισμός και εκκαθάριση κινητών αξιών (μεταβίβαση άυλων τίτλων, παθολογία στην

εκκαθάριση, εξωχρηματιστηριακή μεταβίβαση. Δημόσιες προτάσεις (Δ.Π). Η λειτουργία των Δ.Π. – Τα εμπλεκόμενα συμφέροντα. – Οι ευρωπαϊκές εργασίες για τη ρύθμιση των Δ.Π. και ο ν. 3461/2006. – Η διαδικασία της προαιρετικής Δ.Π. – Μέσα άμυνας της εταιρίας και μέτρα προστασίας των μετόχων. – Το ζήτημα της υποχρεωτικής δημόσιας πρότασης. – Δικαιώματα εξαγοράς (“sell-out”) και εξόδου μετόχων (“squeeze-out”). Delisting

✓ Δίκαιο Ευρεσιτεχνιών και Βιομηχανικών Σχεδίων

Διδάσκοντες: Αν. Καθ. Ιάκωβος Βενιέρης, Αν. Καθ. Χρήστος Χρυσάνθης.

Syllabus : Το μάθημα εξετάζει τα κύρια ζητήματα του δικαίου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των βιομηχανικών σχεδίων. Επικεντρώνεται στη Διεθνή Σύμβαση για το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας και ακολουθεί μια προσέγγιση που είναι τόσο θεωρητική όσο και πρακτική, με έμφαση στη νομολογία από διάφορες δικαιοδοσίες και τα Τεχνικά Συμβούλια Προσφυγών του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας. Το μάθημα κάνει εκτεταμένη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας και το Παγκόσμιο Οργανισμό Διανοητικής Ιδιοκτησίας. Εξετάζει επίσης τις κύριες αποφάσεις για το δίκαιο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τα βιομηχανικά σχέδια του Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου των ΗΠΑ και επικεντρώνεται σε συγκριτικές πτυχές του ευρωπαϊκού και του αμερικανικού δικαίου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η θεματολογία του μαθήματος περιλαμβάνει τα ακόλουθα: (α) Ιστορικές, φιλοσοφικές και οικονομικές πτυχές των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των βιομηχανικών σχεδίων. (β) Προϋποθέσεις κατοχύρωσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Τι μπορεί και τι δεν μπορεί να καταχωρηθεί ως δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. (γ) Ουσιαστικά προαπαιτούμενα για την καταχώριση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Καινοτομία, εφευρετικό ύψος και βιομηχανική εφαρμογή. (δ) Διαδικαστικές πτυχές της καταχώρισης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ε) Προσβολή διπλώματος ευρεσιτεχνίας και εύρος προστασίας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. (στ) Άμυνα κατά αγωγών για προσβολή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ζ) Ένδικα βοηθήματα για την προσβολή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (η) Η χρονική προτεραιότητα στο δίκαιο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ι) Ανακοπή, περιορισμός και ανάκληση στο δίκαιο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ι) Εκχώρηση και αδειοδότηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ια) Το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και οι εθνικές δικαιοδοσίες. (ιβ) Διεθνείς συμβάσεις για το δίκαιο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας: Η Σύμβαση των Παρισίων. Η συμφωνία TRIPS. – Τα ίδια για τα βιομηχανικά σχέδια. Στη διάρκεια του μαθήματος γίνεται εκτεταμένη χρήση εκπαιδευτικού υλικού που έχει

αναπτυχθεί από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας (EUIPO) και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (EPO). Η διδασκαλία περιλαμβάνει πολλές πρακτικές ασκήσεις και επίλυση πρακτικών προβλημάτων για την απόκτηση βιωματικής εμπειρίας.

✓ Ευρωπαϊκό και Διεθνές φορολογικό Δίκαιο Διδάσκων

Διδάσκοντες: Αν. Καθηγητής Ανδρέας Τσουρουφλής, Επικ. Καθ. Αικατερίνη Πέρρου.

Η ύλη του προτεινόμενου μαθήματος περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες: Συγκριτικό δημόσιο δίκαιο και αρχές της συγκριτικής μεθόδου Προβληματισμοί γύρω από την αυτοτέλεια του συγκριτικού δικαίου και ειδικότερα του δημοσίου δικαίου. Η διαμόρφωση της εννοίας του συνταγματισμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ανταρχικός συνταγματισμός-Παραδείγματα Κίνα, Ινδία - Μεταπολεμικά Συντάγματα Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Συντάγματα πρώην Ανατολικών χωρών

Ευρωπαϊκό δίκαιο (Διεθνείς Οργανισμοί)

Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου Πολυεπίπεδη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων Ανάπτυξη κοινών αξιών (παράδειγμα κράτους δικαίου) και σύμφωνη προς τις αξίες ερμηνεία του ενωσιακού δικαίου

Β' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

✓ Ειδικά θέματα Εταιρικού Δικαίου

Διδάσκοντες: Καθ. Γεώργιος Σωτηρόπουλος, Αν. Καθ. Δημήτριος Χριστοδούλου,

Αν. Καθ. Νικόλαος Βερβεσός.

Syllabus : Το μάθημα αυτό συνιστά εμβάθυνση στο εταιρικό δίκαιο, το οποίο αποτελεί βασικό μάθημα σε προπτυχιακό επίπεδο. Ενόψει του ότι θεωρείται δεδομένη η γνώση του βασικού κορμού του εταιρικού δικαίου, στο μάθημα αυτό, που έχει τη μορφή σεμιναρίου, επιλέγονται κάθε χρόνο θέματα από το σύγχρονο εταιρικό δίκαιο με προσπάθεια πάντοτε να υπάρχει κάποιος κοινός παρονομαστής αυτών χωρίς να λείπουν και θέματα περισσότερο δογματικά γύρω από τη λειτουργία των νομικών προσώπων (η θεματολογία διαφέρει κάθε χρόνο). Έμφαση

δίδεται στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας χωρίς να λείπουν και θέματα από τις προσωπικές εμπορικές εταιρίες.

✓ **Συλλογικές Διαδικασίες**

Διδάσκοντες : Αν. Καθ. Εμμανουήλ Μαστρομανώλης, Αν. Καθ. Ιάκωβος Βενιέρης

Syllabus : Η θεματική του υποχρεωτικού μαθήματος «Συλλογικές Διαδικασίες» σχετίζεται με το «αποδραματοποιημένο» πλέον- πραγματικό της αφερεγγυότητας, ως παθολογίας της εμπορικής δραστηριότητας, προκαλούμενο από την (παρούσα ή επαπειλούμενη) αδυναμία πληρωμής του οφειλέτη εμπόρου, με συνέπειες που διαχέονται σε συμβληθέντες και μη συμβληθέντες με τον έμπορο τρίτους, αλλά και στην αγορά. Η εν λόγω αδυναμία, η οποία είναι γενική και μόνιμη, δικαιολογεί τον συλλογικό χαρακτήρα των διαδικασιών που προβλέπει ο νομοθέτης - διαδικασιών δηλαδή που κατατείνουν εναλλακτικώς είτε στην εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας (πτώχευση), είτε στην διατήρηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του αφερέγγυου οφειλέτη, στα χέρια του τελευταίου ή στα χέρια τρίτου που την αναλαμβάνει. Μετά τη δέση σε ισχύ του Κώδικα Αφερεγγυότητας, μάλιστα, η πτώχευση προσανατολίζεται στην υλοποίηση του εκπονητικού προτύπου που έχει επιλεγεί ήδη με την απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση. Η ύλη του μαθήματος καταστρώνεται κατ' αντιστοιχία προς τα στάδια των συλλογικών διαδικασιών (έναρξη των διαδικασιών, προϋποθέσεις και συνέπειες αυτής, εργασίες και περάτωση των διαδικασιών, προϋποθέσεις επανένταξης του οφειλέτη στην ομαλότητα και στη συναλλακτική ζωή). Ειδική μνεία γίνεται στα όργανα των διαδικασιών (ιδίως στον σύνδικο, στα έργα και τις ευθύνες του), όπως και στις κατ' ιδίαν νομοθετικές διατάξεις που παραπληρωματικά κατατείνουν στην πραγμάτωση του στόχου των διαδικασιών (λχ επαύξηση του ενεργητικού της πτώχευσης δια μέσου του δεσμού της πτωχευτικής ανάκλησης, προσωρινή προστασία της πτωχευτικής περιουσίας έναντι ατομικών καταδιωκτικών μέτρων κοκ). Θίγονται επίσης ειδικότερα ζητήματα, όπως εκείνο της ευθύνης διοικητών κεφαλαιουχικών εταιριών εξαιτίας δόλιων ή απερίσκεπτων συμπεριφορών που προκαλούν ή επιτείνουν την αφερεγγυότητα, εκείνο της διαχείρισης των εκκρεμών συμβάσεων στην πτώχευση, και, τέλος, εκείνο της εκκαθάρισης της πτωχευτικής περιουσίας και της διανομής του προϊόντος της εκκαθάρισης στους πιστωτές. Στην ύλη εντάσσεται, όπως προαναφέρθηκε, η κριτική επισκόπηση της προπτωχευτικής διαδικασίας της εξυγίανσης, ως συστοίχου της προληπτικής αναδιάρθρωσης του ενωσιακού δικαίου (Οδηγία 2019/1023). Το μάθημα στηρίζεται σε συνδυασμό εισηγήσεις επί των επιμέρους θεματικών ενοτήτων, που θα αναλαμβάνονται από τον διδάσκοντα και από τους φοιτητές. επίσης, για λόγους πληρότητας, επισημαίνεται ότι η αντιμετώπιση και η

ρύθμιση της διασυννοριακής αφερεγγυότητας, ενδοκοινοτικής και διεθνούς, περιλαμβάνεται πλέον στην ύλη του μαθήματος επιλογής του Π.Μ.Σ. «Διεθνείς Πτωχεύσεις».

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

✓ Εταιρική Διακυβέρνηση

Διδάσκοντες : Καθ. Γεώργιος Σωτηρόπουλος, Αν. Καθ. Χριστίνα Λιβαδά, Επικ. Καθ. Ελένη Καραμανάκου.

Syllabus : Σκοπός του μαθήματος είναι η εξέταση και ανάλυση των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης (Ε.Δ.) με επίκεντρο την εισηγμένη εταιρεία, στην οποία κατεξοχήν εφαρμόζονται. Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζεται, ειδικότερα, η βασική θεματολογία των κανόνων της Ε.Δ., η φύση των κανόνων της και ορισμένα ειδικά θέματα. Το μάθημα αποσκοπεί στην κατανόηση των εννοιών και δεσμών της εταιρικής διακυβέρνησης, στην ερμηνεία σχετικών διατάξεων του νομοθετικού πλαισίου και του Ελληνικού Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, και στην κριτική επισκόπηση των θεσμικών εξελίξεων στην Ελλάδα και στο ενωσιακό δίκαιο.

Μεταξύ άλλων, απασχολούν οι κανόνες για το διοικητικό συμβούλιο (ΔΣ) και τη διάκριση των μελών του σε εκτελεστικά, μη εκτελεστικά και ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη, η έννοια και η σημασία της διάκρισης. Εξετάζονται επίσης οι κανόνες Ε.Δ. για τους μετόχους, τα δικαιώματά τους και τα μέτρα που λαμβάνονται για την ενίσχυση του διαλόγου ΔΣ και μετόχων. Σημαντική στο πλαίσιο της Ε.Δ. είναι η έκθεση διαχείρισης του ΔΣ, η «δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης» και η αρχή «συμμόρφωση ή εξήγηση». Τέλος, ο εσωτερικός έλεγχος, η διαχείριση κινδύνων και οι πολιτικές αποδοχών αποτελούν τρεις τομείς στους οποίους η Ε.Δ. διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο.

Το μάθημα γίνεται με την μορφή εισηγήσεων των συμμετεχόντων/ουσών φοιτητών/τριών και παρεμβάσεις των διδασκόντων.

✓ Διεθνής Πτώχευση

Διδάσκοντες : Αν. Καθ. Εμμανουήλ Μαστρομανώλης

Επικ. Καθ. Ελένη Καραμανάκου

Syllabus : Το μάθημα επιλογής: «Διεθνείς πτωχεύσεις» φιλοδοξεί να εισαγάγει τον/ την μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/τριας στα σύνθετα ζητήματα που τίθενται κατά την κήρυξη (διεθνής δικαιοδοσία δικαστηρίων), την αναγνώριση (και την πολλαπλασιαστική ενέργειά της), την ανάπτυξη και περάτωση (εφαρμοστέο δίκαιο και εξαιρέσεις) των διαδικασιών αφερεγγυότητας, οι οποίες φέρουν το στοιχείο της διασυνοριακότητας. Μία πτώχευση είναι διασυνοριακή είτε διότι ο οφειλέτης ή πιστωτές του είναι αλλοδαποί, είτε διότι απαιτήσεις έχει συμφωνηθεί ότι θα διέπονται από αλλοδαπό δίκαιο, είτε -συνηθέστερα- διότι η πτωχευτική περιουσία είναι διάσπαρτη στο έδαφος περισσοτέρων του ενός κρατών. Κύρια νομοθετικά κείμενα που διέπουν τις διασυνοριακές πτωχεύσεις είναι α) ο Κανονισμός 848/2015, περί των ενδοκοινοτικών διασυνοριακών διαδικασιών αφερεγγυότητας που διέπεται από την λογική της αμοιβαίας κοινοτικής εμπιστοσύνης- και β) ο ν. 3858/2010 για την (εξωκοινοτικής) διασυνοριακή αφερεγγυότητα, δυνάμει του οποίου μεταγράφηκε στο ελληνικό δίκαιο ο πρότυπος νόμος της Uncitral του έτους 1997. Έμφαση θα δοθεί στις ρυθμίσεις του 848, ιδίως σε θέματα πεδίου εφαρμογής και εντοπισμού του κέντρου κυρίων συμφερόντων ενός (φυσικού ή νομικού) προσώπου, δευτερευουσών διαδικασιών αφερεγγυότητας και συντονισμού τους προς την κύρια διαδικασία, καθεστώτος δημοσιότητας των διαδικασιών, κυρίας και δευτερευουσών, προστασίας των ενέγγυων δανειστών, καθώς και στο καινοφανές ζήτημα της διασυνοριακής πτώχευσης ομίλου εταιριών. Η εξέταση των ρυθμίσεων του ν. 3858 για την διεθνή (εξωκοινοτική) πτώχευση ομοίως θα γίνει σε συσχετισμό (κυριολεκτικότερα: σε αντιδιαστολή) προς τις ρυθμίσεις των κοινοτικών κανονισμών. Θα δοθεί έτσι η ευκαιρία στον/ην μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/τρια να αντιληφθεί αν και σε ποιο βαθμό διαφοροποιείται η τύχη του πτωχευτικού πιστωτή ανάλογα με το αν η πτώχευση του οφειλέτη χαρακτηρίζεται ως κοινοτική ή διεθνής (στην τελευταία περίπτωση με παραδείγματα από το αμερικανικό δίκαιο, το οποίο έχει επίσης υιοθετήσει τον πρότυπο νόμο της Uncitral).

Στο περιεχόμενο του μαθήματος ανήκει, ως ιδιαίτερη πτυχή της διασυνοριακής πτώχευσης με μεγάλο πρακτικό ενδιαφέρον, το ζήτημα της ρυθμιστικής σύγκρουσης με άλλα νομικά συστήματα διεθνούς χαρακτήρα. Τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα με αυξανόμενο ρυθμό εμφάνισης στην πράξη, αποτελεί η διεθνής πτώχευσης ναυτιλιακών επιχειρήσεων και η συνακόλουθη σύγκρουση κανόνων ναυτικού και πτωχευτικού δικαίου (π.χ. τύχη της κατάσχεσης

πλοίου, προτιμώμενης υποθήκης, κεφαλαίων περιορισμού). Εξίσου ενδιαφέρουσα είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ κανόνων διεθνούς πτώχευσης και διεθνούς διαιτησίας.

Το μάθημα στηρίζεται σε μικρές εισηγήσεις για τις επιμέρους θεματικές ενότητες, που θα αναλαμβάνονται από τους συμμετέχοντες, με παράλληλες παρεμβάσεις από τους διδάσκοντες. Η ποιότητα της εργασίας και η εν γένει συμμετοχή θα συνεκτιμώνται στην τελική αξιολόγηση του/της μεταπτυχιακού/ής φοιτητή/τριας.

✓ Νομικό πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου

Διδάσκοντες : Αν. Καθ. Δημήτριος Χριστοδούλου, Αν. Καθ. Χρήστος Χρυσάνδης.

Syllabus : Το μάθημα απευθύνεται σε φοιτητές/τριες που θέλουν να αποκτήσουν εμπειρία σε νομικά ζητήματα εισαγωγών και εξαγωγών.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι τα νομικά ζητήματα του ιδιωτικού δικαίου που σχετίζονται με την οικονομική δραστηριότητα της εισαγωγής ή / και εξαγωγής εμπορευμάτων. Τα ζητήματα αυτά σχετίζονται με τη διεθνή εμπορική πώληση, τη σύμβαση μεταφοράς εμπορευμάτων (θαλάσσια, χερσαία, κλπ.) και την τραπεζική χρηματοδότηση των εισαγωγών και των εξαγωγών, κυρίως μέσα από τους μηχανισμούς της τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης και της χρήσης εγγυητικών επιστολών στο διεθνές εμπόριο. Η βασική ιδιαιτερότητα της διεθνούς εμπορικής πώλησης είναι ότι ο πωλητής βαρύνεται με υποχρεώσεις τόσο σε σχέση με την ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση των πωλούμενων εμπορευμάτων, όσο και σε σχέση με τα φορτωτικά και λοιπά έγγραφα (π.χ. ασφαλιστήριο) που συνοδεύουν τα εμπορεύματα. Εξετάζονται οι υποχρεώσεις αυτές σε σχέση με τα εμπορεύματα και τα έγγραφα που τα συνοδεύουν. Εξετάζεται επίσης οι λειτουργίες της φορτωτικής. Η φορτωτική έχει λειτουργία συμβατική (δηλ. ενσωματώνει τη σύμβαση μεταφοράς), αποδεικτική (δηλ. αποδεικνύει την ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση των εμπορευμάτων κατά τη φόρτωση), μεταβιβαστική (δηλ. με τη μεταβίβαση της μεταβιβάζεται η νομή και η κυριότητα στα εμπορεύματα) και νομιμοποιητική (δηλ. νομιμοποιεί ενεργητικά το νόμιμο κάτοχό της να ασκήσει αγωγή κατά του μεταφορέα για τυχόν απώλεια ή βλάβη των εμπορευμάτων). Εξετάζεται επίσης η τραπεζική ενέγγυος πίστωση και η εγγυητική επιστολή ως μηχανισμοί χρηματοδότησης και ως μηχανισμοί διασφάλισης των μερών στη διεθνή πώληση σε σχέση τόσο με την καταβολή του τιμήματος της πώλησης όσο και με την παράδοση εμπορευμάτων στην ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση που συμφωνήθηκε. Για πολλά από αυτά τα ζητήματα το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο έχει εκδώσει

προδιατυπωμένους γενικούς όρους που τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να υιοθετήσουν συμβατικά. Εξετάζονται αυτοί οι γενικοί όροι του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου και ιδίως οι INCOTERMS για τη διεθνή πώληση και τα Uniform Customs and Practice for Documentary Credits για την τραπεζική ενέγγυο πίστωση. Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη νομολογία των δικαστηρίων και περιλαμβάνει τόσο εβδομαδιαίες εισηγήσεις από τους διδάσκοντες όσο και πρακτικές ασκήσεις, καθώς και επισκόπηση υποδειγμάτων από τυποποιημένες συμβάσεις που χρησιμοποιούνται στο διεθνές εμπόριο.

✓ **Κρατικές Ενισχύσεις**

Διδάσκοντες : Καθ. Λία Αθανασίου.

Syllabus: Το δίκαιο των κρατικών ενισχύσεων, ως ειδικότερη κατηγορία του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού, εξετάζει τη νομιμότητα της χρηματοδότησης που τα κράτη μέλη χορηγούν στις επιχειρήσεις, υπό το πρίσμα των σχετικών άρθρων της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 107-109 της ΣΛΕΕ).

Σε επίπεδο ουσιαστικών διατάξεων, αφενός εξετάζονται τα συνθετικά στοιχεία της κρατικής ενίσχυσης, η οποία καταρχήν απαγορεύεται (άρθρο 107 παρ. 1 της ΣΛΕΕ), αφετέρου αναλύονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια τέτοια κρατική χρηματοδότηση μπορεί, κατ' εξαίρεση, να κηρυχθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά και να επιτραπεί η χορήγησή της στη δικαιούχο επιχείρηση (άρθρο 107 παρ. 2 και 3 της ΣΛΕΕ).

Σε επίπεδο δικονομικών/διαδικαστικών διατάξεων, αναλύεται η διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη και οι επιχειρήσεις ενώπιον της Επιτροπής, ως καταρχήν αρμόδια να ελέγξει τη νομιμότητα των κρατικών ενισχυτικών μέτρων. Παράλληλα, παρουσιάζονται τα νομικά εργαλεία (ευρωπαϊκοί κανονισμοί και αποφάσεις) που στόχο έχουν την αποκέντρωση του ελέγχου και τη μεταβίβαση της σχετικής ελεγκτικής αρμοδιότητας στις εθνικές διοικητικές και δικαστικές αρχές.

Τέλος, εξετάζονται οι όροι και η διαδικασία ανάκτησης της παρανόμως χορηγηθείσας ενίσχυσης από τη δικαιούχο επιχείρηση, για την οποία αρμόδια είναι τα κράτη μέλη και τα εθνικά δικαστήρια.

Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εθνικών δικαστηρίων καθώς και στην πρακτική της Επιτροπής ενώ γίνεται με εβδομαδιαίες

εισηγήσεις των διδασκουσών και παρουσιάσεις εργασιών από τους/τις φοιτητές/τριες. Οι εξετάσεις είναι προφορικές ενώ η ποιότητα της εργασίας και η εν γένει συμμετοχή συνεκτιμώνται κατά την τελική αξιολόγηση του/της μεταπτυχιακού/ής φοιτητή/τριας.

ΑΨΛΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Α΄ Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

✓ Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού

Διδάσκοντες: Καθ. Αλεξάνδρα Μικρουλέα, Αν. Καθ. Ευθυμία Κινινή, Αν. Καθ. Εμμανουήλ Μαστρομανώλης

Επισκέπτες Καθηγητές , Ομότ. Καθ. Ηλίας Σουφλερός, Δημήτριος Τζουγανάτος

Syllabus : Το μάθημα αναλύει νομικούς προβληματισμούς επί των εξής θεμάτων: Έννοια του ανταγωνισμού ως αντικειμένου έννομης προστασίας και δογματική θεμελίωση της πολιτικής ανταγωνισμού. Διεθνές δίκαιο ανταγωνισμού (εξωεδαφική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, διεθνείς συμφωνίες). Έλεγχος επιχειρηματικής συμπεριφοράς [εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού σε οριζόντιες (συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης, συμφωνίες παραγωγής, συμφωνίες προμήθειας, συμφωνίες εμπορίας, συμφωνίες τυποποίησης, ανταλλαγή πληροφοριών) και κάθετες συμφωνίες], καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης (πρακτικές παρεμποδιστικής και εκμεταλλευτικής κατάχρησης). Συμμετοχή του κράτους σε περιορισμούς του ανταγωνισμού (άρθ. 106 ΣΛΕΕ). Κανονισμοί Ομαδικής Απαλλαγής (Καν 2022/720, Καν 461/2010, Καν 2023/1066, Καν 2023/1067). Ανταγωνισμός και άυλα αγαθά [σχέση μεταξύ δικαίου άυλων αγαθών και δικαίου ανταγωνισμού, τα άυλα αγαθά στην ενωσιακή νομολογία (το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος, διάκριση μεταξύ υπόστασης και άσκησης δικαιώματος, ανάλωση δικαιώματος), συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας, συμφωνίες

παραχώρησης άδειας χρήσης σήματος, η εφαρμογή του δικαίου ανταγωνισμού στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (το παράδειγμα των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης), η εφαρμογή του άρθ. 102 ΣΛΕΕ (και 2 ν. 3959/2011) στα άυλα αγαθά]. Έλεγχος Συγκεντρώσεων (δικαιοδοσία, ουσιαστική αξιολόγηση συγκεντρώσεων, διαδικασία, διορθωτικά μέτρα, Καν 139/2004). Το σύστημα επιβολής των κανόνων ανταγωνισμού σύμφωνα με τον Καν 1/2003 (το σύστημα της εκ του νόμου εξαιρέσης, σχέση μεταξύ ενωσιακού και εθνικού δικαίου ανταγωνισμού, εξουσίες και αποφάσεις των εθνικών αρχών ανταγωνισμού και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνεργασία μεταξύ των αρχών ανταγωνισμού, διοικητικές κυρώσεις για παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού). Αστικές αξιώσεις για παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού [η ενωσιακή νομολογία σχετικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του ζημιωθέντος από παραβάσεις του δικαίου ανταγωνισμού, η Οδηγία 2014/104/ΕΕ σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (προστατευτικός σκοπός, πεδίο εφαρμογής, ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση, αποκαταστατέα ζημία και υπολογισμός αυτής, πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία, αποδεικτική ισχύς αποφάσεων αρχών ανταγωνισμού, παραγραφή αποζημιωτικής αξίωσης, εις ολόκληρον ευθύνη περισσότερων επιχειρήσεων και εσωτερική κατανομή της ευθύνης, συλλογικές αγωγές αποζημίωσης)].

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και σε θέματα συλλογικής έννομης προστασίας (collective redress). Τέλος, στην θεματική του μαθήματος περιλαμβάνονται σε όλες τις θεματικές και θέματα δικαίου ανταγωνισμού στην ψηφιακή οικονομία (σχετική αγορά, οικοσυστήματα, αλγόριθμοι, πλατφόρμες, νέες θεωρίες βλάβης, θέματα εξοντωτικών εξαγορών).

✓ Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου του Ανταγωνισμού

Διδάσκοντες : Αν. Καθ. Εμμανουήλ Μαστρομανώλης, Αν. Καθ. Ευθυμία Κινινή.

Syllabus : Σκοπός του παρόντος μαθήματος του Π.Μ.Σ είναι να συμβάλει στην εξοικείωση των φοιτητών που έχουν επιλέξει την κατεύθυνση «Άυλα αγαθά και ανταγωνισμός» με θεμελιώδεις έννοιες της Οικονομικής Επιστήμης, απαραίτητες για την κατανόηση των ρυθμίσεων του Δικαίου του Ανταγωνισμού και της πρακτικής των αρχών ανταγωνισμού, που ήδη αποτελούν αντικείμενο του μαθήματος «Δίκαιο του Ανταγωνισμού». Οι έννοιες αυτές υφέρπουν του συνολικού φάσματος της ύλης του Δικαίου του Ανταγωνισμού και της ανάλυσης των τριών κύριων πυλώνων

αυτής (συμπράξεις, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, έλεγχος συγκεντρώσεων). Απαραίτητες για την κατανόηση των φοιτητών είναι βασικές αρχές της μικροοικονομικής όπως η προσφορά, η ζήτηση και η ισορροπία, τα έσοδα και το πλεόνασμα των καταναλωτών, και η ελαστικότητα της ζήτησης· τα οικονομικά του κόστους και η έννοια των οικονομιών κλίμακος και φάσματος· η μεγιστοποίηση του κέρδους και η έννοια της αποτελεσματικότητας και της συνολικής ευημερίας του καταναλωτή, ως πρωταρχικού στόχου που επιδιώκει η τρέχουσα πολιτική ανταγωνισμού· τα αρχέτυπα δομής της αγοράς (ανταγωνισμός, μονοπώλιο, ολιγοπώλιο, μονοψώνιο), και τα συναφή ζητήματα συμμόρφωσης με τους κανόνων ανταγωνισμού που αυτά γεννούν· οι παράμετροι που συνεκτιμώνται για τον ορισμό της σχετικής αγοράς, με βάση τον οποίο αναλύεται η οικονομική ισχύς των επιχειρήσεων και η διάρθρωση της αγοράς· ειδικές περιπτώσεις διάρθρωσης της αγοράς (μεταγορές, δίκτυα δύο όψεων, κλπ). Τέλος ειδική μνεία γίνεται στο ζήτημα της ισχύος ως προαπαιτούμενου της κατάφασης δεσπόζουσας θέσης, και στην οικονομική ανάλυση του φαινομένου των συμπράξεων, ιδίως υπό το πρίσμα των κινήτρων για συμπαιγνία και της παραγόντων που ευνοούν τη μακροήμερευση των αντι-ανταγωνιστικών συμπαιγνιακών σχημάτων.

Η ύλη του μαθήματος επικεντρώνεται μεν στην οικονομική ανάλυση, η τελευταία όμως λειτουργεί παράλληλα και ως υπόβαθρο της αξιολόγησης επιλεγμένων νομικών κανόνων και νομολογιακών προσεγγίσεων, με παραδείγματα από την ελληνική και την ενωσιακή πρακτική.

✓ Δίκαιο Ευρεσιτεχνιών και Βιομηχανικών Σχεδίων

Διδάσκοντες: Αν. Καθ. Χρήστος Χρυσάνδης, Αν. Καθ. Ιάκωβος Βενιέρης.

Syllabus : Το μάθημα εξετάζει τα κύρια ζητήματα του δικαίου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των βιομηχανικών σχεδίων. Επικεντρώνεται στη Διεθνή Σύμβαση για το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας και ακολουθεί μια προσέγγιση που είναι τόσο θεωρητική όσο και πρακτική, με έμφαση στη νομολογία από διάφορες δικαιοδοσίες και τα Τεχνικά Συμβούλια Προσφυγών του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας. Το μάθημα κάνει εκτεταμένη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας και το Παγκόσμιο Οργανισμό Διανοητικής Ιδιοκτησίας. Εξετάζει επίσης τις κύριες αποφάσεις για το δίκαιο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τα βιομηχανικά σχέδια του Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου των ΗΠΑ και επικεντρώνεται σε συγκριτικές πτυχές του ευρωπαϊκού και του αμερικανικού δικαίου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η θεματολογία του μαθήματος περιλαμβάνει τα ακόλουθα: (α) Ιστορικές, φιλοσοφικές και οικονομικές πτυχές των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των

βιομηχανικών σχεδίων. (β) Προϋποθέσεις κατοχύρωσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Τι μπορεί και τι δεν μπορεί να καταχωρηθεί ως δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. (γ) Ουσιαστικά προαπαιτούμενα για την καταχώριση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Καινοτομία, εφευρετικό ύψος και βιομηχανική εφαρμογή. (δ) Διαδικαστικές πτυχές της καταχώρισης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ε) Προσβολή διπλώματος ευρεσιτεχνίας και εύρος προστασίας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. (στ) Άμυνα κατά αγωγών για προσβολή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ζ) Ένδικα βοηθήματα για την προσβολή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (η) Η χρονική προτεραιότητα στο δίκαιο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ι) Ανακοπή, περιορισμός και ανάκληση στο δίκαιο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ιι) Εκχώρηση και αδειοδότηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. (ια) Το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και οι εθνικές δικαιοδοσίες. (ιβ) Διεθνείς συμβάσεις για το δίκαιο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας: Η Σύμβαση των Παρισίων. Η συμφωνία TRIPS. – Τα ίδια για τα βιομηχανικά σχέδια. Στη διάρκεια του μαθήματος γίνεται εκτεταμένη χρήση εκπαιδευτικού υλικού που έχει αναπτυχθεί από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας (EUIPO) και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (EPO). Η διδασκαλία περιλαμβάνει πολλές πρακτικές ασκήσεις και επίλυση πρακτικών προβλημάτων για την απόκτηση βιομηχανικής εμπειρίας.

✓ **Δίκαιο Διεθνούς Διαιτησίας**

Διδάσκουσα: Αν. Καθ. Χρυσάφω Τσούκα

Syllabus : Η διαιτησία είναι αναμφισβήτητο ο καταλληλότερος δεσμός απονομής δικαιοσύνης για τις διαφορές, που άπτονται του διεθνούς εμπορίου αλλά και ο μοναδικός δεσμός, που μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του τομέα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (Foreign Direct Investments). Και τούτο διότι, στη δεύτερη περίπτωση, οι διαφορές φέρνουν συνήθως αντιμέτωπους από την μία πλευρά τους επενδυτές, και από την άλλη πλευρά το Κράτος, στο οποίο υλοποιείται η επένδυση.

Στόχος του μαθήματος είναι, ως εκ τούτου, η συγκριτική εξέταση της φύσεως και της λειτουργίας της διαιτητικής επίλυσης των ως άνω διαφορών και ακριβέστερα όλων των σταδίων αυτής (προδιαιτητικό στάδιο - διαιτητικό στάδιο - αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης). Ειδικότερο αντικείμενο μελέτης είναι είναι αφενός μεν οι διεθνείς εμπορικές διαφορές, αφετέρου δε οι διαφορές, που προκύπτουν από τις διεθνείς επενδυτικές συμφωνίες (International Investment Agreements), η επίλυση των οποίων πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Διεθνούς Κέντρου για τον Διακανονισμό των Διαφορών εξ Επενδύσεων (International Centre for the Settlement of Investment Disputes - ICSID).

✓ Copyright Law (Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας)

Διδάσκουσα: Καθ. Παρασκευή Παπαρσενίου.

Syllabus : Εξετάζονται τα κύρια ζητήματα του ευρωπαϊκού δικαίου περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα σύγχρονα ζητήματα του δικαίου της ΕΕ περί πνευματικής ιδιοκτησίας υπό το πρίσμα του διεθνούς πλαισίου, καθώς και στην πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

✓ Law and Economics (Δίκαιο και Οικονομία)

Διδάσκοντες: Καθ. Γεώργιος Δελλής , Καθ. Αντώνιος Καραμπατζός.

Syllabus : Το μάθημα εισάγει τους φοιτητές στην Οικονομική ανάλυση του δικαίου.

Προσπαθεί να αναδείξει πώς οι οικονομικές θεωρίες και τα συμπεριφορικά οικονομικά μπορούν να επηρεάσουν την διαδικασία νομοθέτησης στον κλάδο του αστικού και δημοσίου δικαίου. Οι φοιτητές έρχονται σε επαφή με τις βασικές αρχές της οικονομικής θεωρίας, όπως και των συμπεριφορικών οικονομικών και της ψυχολογίας.

Β' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

✓ Δίκαιο Σημάτων και Διακριτικών Γνωρισμάτων

Διδάσκοντες: Αν. Καθ. Χρήστος Χρυσάνθης, Αν. Καθ. Ιάκωβος Βενιέρης.

Επισκέπτης Καθηγητής, Ομότ. Καθ. Ηλίας Σουφλερός.

Syllabus : Αντικείμενο του μαθήματος είναι το Ελληνικό και Ευρωπαϊκό δίκαιο των εμπορικών σημάτων και των διακριτικών γνωρισμάτων. Το μάθημα επιχειρεί μια συγκριτική ανάλυση του δικαίου και της νομολογίας για τα εμπορικά σήματα και τα μη καταχωρημένα διακριτικά γνωρίσματα στην ΕΕ και τις ΗΠΑ. Δίνεται έμφαση στο Ευρωπαϊκό σήμα και τη νομολογία του

Δικαστηρίου της ΕΕ. Μελετώνται, ακόμα, οι σημαντικότερες αποφάσεις του Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου των ΗΠΑ για τα σήματα. Εξετάζονται οι διεθνείς συμβάσεις για τα σήματα, όπως η Σύμβαση Παρισίων, το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης για το διεθνές σήμα και το Πρωτόκολλο TRIPS. Ειδικότερα, το μάθημα καλύπτει τα ακόλουθα θέματα: (α) Έννοια και λειτουργίες (νομικές και οικονομικές) των εμπορικών σημάτων (β) Καταχώρηση εμπορικών σημάτων και ποια σήματα δεν είναι επιλέξιμα για καταχώριση. (γ) Προσβολή εμπορικών σημάτων: (i) κίνδυνος σύγχυσης, (ii) προσβολή της φήμης, (iii) παράλληλες εισαγωγές και εξάντληση του δικαιώματος (δ) Περιορισμός του δικαιώματος στο σήμα (ε) Συγκριτική διαφήμιση και εμπορικά σήματα (ε) Domain names και εμπορικά σήματα, (στ) Ανακοπή κατά εμπορικού σήματος, (ζ) Ακυρότητα εμπορικού σήματος, (η) Η απόδειξης χρήσης, (θ) Μη καταχωρισμένα διακριτικά γνωρίσματα, (ι) Το Ευρωπαϊκό εμπορικό σήμα, (ια) Η διεθνής σύμβαση Παρισίων, (ιβ) το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης για το διεθνές σήμα, (ιγ) Το Πρωτόκολλο TRIPS, (ιδ) οικονομική ανάλυση του δικαίου για τα εμπορικά σήματα (ιε) Τα διακριτικά γνωρίσματα. Στη διάρκεια του μαθήματος γίνεται εκτεταμένη χρήση εκπαιδευτικού υλικού που έχει αναπτυχθεί από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας (EUIPO). Η διδασκαλία περιλαμβάνει πολλές πρακτικές ασκήσεις για την απόκτηση βιωματικής γνώσης

✓ **Ανταγωνισμός και Ρύθμιση: ενέργεια και ηλεκτρονικές επικοινωνίες**

Διδάσκοντες: Καθ. Αλεξάνδρα Μικρουλέα, Αν. Καθ. Ευθυμία Κινινή.

Επισκέπτης Καθηγητής , Ομότ. Καθ. Δημήτριος Τζουγανάτος

Syllabus: Το μάθημα περιλαμβάνει στην θεματολογία του ζητήματα ρύθμισης και ανταγωνισμού. Ειδικότερα, εξετάζεται η σχέση ρύθμισης και ανταγωνισμού και οι συνέπειες της υπερβολικής ρύθμισης. Περαιτέρω, εξετάζονται ζητήματα ρύθμισης στις αγορές δικτύου, καθώς και τα χαρακτηριστικά των αγορών δικτύου (φυσικό μονοπώλιο, εμπόδια εισόδου, οικονομίες κλίμακας και φάσματος, μη ανακτήσιμα κόστη). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην μετάβαση από τη θεωρία του φυσικού μονοπωλίου στην απελευθέρωση και το άνοιγμα των αγορών. Εξετάζονται οι θεωρίες των διεκδικήσιμων αγορών (contestable markets) και των βασικών διευκολύνσεων (essential facilities doctrine), καθώς και η σχέση μεταξύ ενδοδικτυακού και διαδικτυακού ανταγωνισμού. Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο του μαθήματος, εξετάζεται η ρύθμιση και η απορρύθμιση ειδικά στον τομέα των τηλεπικοινωνιών (και των ηλεκτρονικών επικοινωνιών) και της ενέργειας. Αναλύεται τόσο το ενωσιακό ρυθμιστικό πλαίσιο των ηλεκτρονικών

επικοινωνιών (η πρώτη φάση απελευθέρωσης και εναρμόνισης, το ρυθμιστικό πλαίσιο του 2002, το ρυθμιστικό πλαίσιο του 2009, ο ισχύων Ευρωπαϊκός Κώδικας Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών) όσο και η απελευθέρωση των αγορών ενέργειας και αερίου. Ερευνάται η σχέση της *ex ante* ρύθμισης με την *ex post* εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού, καθώς και ο τρόπος κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ Αρχής Ανταγωνισμού και Ρυθμιστικής Αρχής (ΕΕΤΤ και ΡΑΕΥ). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και σε ζητήματα συμβάσεων στο δίκαιο της ενέργειας. Το μάθημα επικεντρώνεται περαιτέρω σε παραδείγματα και νομολογιακά προηγούμενα εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού (απαγόρευσης συμπράξεων, καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης και ελέγχου συγκεντρώσεων) στην αγορά τόσο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών όσο και της ενέργειας. Τέλος, στην θεματική του μαθήματος περιλαμβάνονται και θέματα δικαίου ανταγωνισμού και ρύθμισης στην ψηφιακή οικονομία (πλατφόρμες, gatekeepers, αλγόριθμοι, blockchain τεχνολογία). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και στην ρύθμιση της ψηφιακής αγοράς σε ενωσιακό επίπεδο (New competition Tool, Digital Markets Act, Digital Services Act, Platforms to Business (P2B)).

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

✓ Συλλογικές Διαδικασίες

Διδάσκοντες: Αν.. Καθ. Εμμανουήλ Μαστρομανώλης, Αν. Καθ. Ιάκωβος Βενιέρης.

Syllabus : Η θεματική του υποχρεωτικού μαθήματος «Συλλογικές Διαδικασίες» σχετίζεται με το -«αποδραματοποιημένο» πλέον- πραγματικό της αφερεγγυότητας, ως παθολογίας της εμπορικής δραστηριότητας, προκαλούμενο από την (παρούσα ή επαπειλούμενη) αδυναμία πληρωμής του οφειλέτη εμπόρου, με συνέπειες που διαχέονται σε συμβληθέντες και μη συμβληθέντες με τον έμπορο τρίτους, αλλά και στην αγορά. Η εν λόγω αδυναμία, η οποία είναι γενική και μόνιμη, δικαιολογεί τον συλλογικό χαρακτήρα των διαδικασιών που προβλέπει ο νομοθέτης - διαδικασιών δηλαδή που κατατείνουν εναλλακτικώς είτε στην εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας (πτώχευση), είτε στην διατήρηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του αφερέγγυου οφειλέτη, στα χέρια του τελευταίου ή στα χέρια τρίτου που την αναλαμβάνει. Μετά τη θέση σε ισχύ του Κώδικα Αφερεγγυότητας, μάλιστα, η πτώχευση προσανατολίζεται στην υλοποίηση του εκπονητικού προτύπου που έχει επιλεγεί ήδη με την απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση. Η ύλη του μαθήματος καταστρώνεται κατ' αντιστοιχία προς τα στάδια των συλλογικών διαδικασιών (έναρξη των διαδικασιών, προϋποθέσεις και συνέπειες αυτής, εργασίες

και περάτωση των διαδικασιών, προϋποθέσεις επανένταξης του οφειλέτη στην ομαλότητα και στη συναλλακτική ζωή). Ειδική μνεία γίνεται στα όργανα των διαδικασιών (ιδίως στον σύνδικο, στα έργα και τις ευθύνες του), όπως και στις κατ' ιδίαν νομοθετικές διατάξεις που παραπληρωματικά κατατείνουν στην πραγμάτωση του στόχου των διαδικασιών (λχ επαύξηση του ενεργητικού της πτώχευσης δια μέσου του δεσμού της πτωχευτικής ανάκλησης, προσωρινή προστασία της πτωχευτικής περιουσίας έναντι ατομικών καταδιωκτικών μέτρων κοκ). Θίγονται επίσης ειδικότερα ζητήματα, όπως εκείνο της ευθύνης διοικητών κεφαλαιουχικών εταιριών εξαιτίας δόλιων ή απερίσκεπτων συμπεριφορών που προκαλούν ή επιτείνουν την αφερεγγυότητα, εκείνο της διαχείρισης των εκκρεμών συμβάσεων στην πτώχευση, και, τέλος, εκείνο της εκκαθάρισης της πτωχευτικής περιουσίας και της διανομής του προϊόντος της εκκαθάρισης στους πιστωτές. Στην ύλη εντάσσεται, όπως προαναφέρθηκε, η κριτική επισκόπηση της προπτωχευτικής διαδικασίας της εξυγίανσης, ως συστοίχου της προληπτικής αναδιάρθρωσης του ενωσιακού δικαίου (Οδηγία 2019/1023). Το μάθημα στηρίζεται σε συνδυασμό εισηγήσεις επί των επιμέρους θεματικών ενοτήτων, που θα αναλαμβάνονται από τον διδάσκοντα και από τους φοιτητές. Επίσης, για λόγους πληρότητας, επισημαίνεται ότι η αντιμετώπιση και η ρύθμιση της διασυννοριακής αφερεγγυότητας, ενδοκοινοτικής και διεθνούς, περιλαμβάνεται πλέον στην ύλη του μαθήματος επιλογής του Π.Μ.Σ. «Διεθνείς Πτωχεύσεις».

✓ Εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών

Διδάσκοντες: Επικ. Καθ. Μιχαήλ Μαρκουλάκης, Επικ. Καθ. Γεώργιος Κόντης

Syllabus: Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί κυρίως η διαδικασία της διαμεσολάβησης, καθώς και της δικαστικής μεσολάβησης. Εξετάζονται η νομική τους φύση, καθώς και θεμελιώδη διαδικαστικά ζητήματα.

✓ Διεθνής Πτώχευση

Διδάσκοντες: Αν. Καθ. Εμμανουήλ Μαστρομανώλης,

Επικ. Καθ. Ελένη Καραμανάκου.

Syllabus : Το μάθημα επιλογής: «Διεθνείς πτωχεύσεις» φιλοδοξεί να εισαγάγει τον/ την μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/τρια στα σύνθετα ζητήματα που τίθενται κατά την κήρυξη (διεθνής δικαιοδοσία δικαστηρίων), την αναγνώριση (και την πολλαπλασιαστική ενέργειά της), την ανάπτυξη και περάτωση (εφαρμοστέο δίκαιο και εξαιρέσεις) των διαδικασιών αφερεγγυότητας,

οι οποίες φέρουν το στοιχείο της διασυννοριακότητας. Μία πτώχευση είναι διασυννοριακή είτε διότι ο οφειλέτης ή πιστωτής του είναι αλλοδαποί, είτε διότι απαιτήσεις έχει συμφωνηθεί ότι θα διέπονται από αλλοδαπό δίκαιο, είτε -συνηδέστερα- διότι η πτωχευτική περιουσία είναι διάσπαρτη στο έδαφος περισσοτέρων του ενός κρατών. Κύρια νομοθετικά κείμενα που διέπουν τις διασυννοριακές πτωχεύσεις είναι α) ο Κανονισμός 1346/2000 που ισχύει από το 2002 και ο Κανονισμός 848/2015, που θα τον αντικαταστήσει από τον Ιούλιο 2017, περί των ενδοκοινοτικών διασυννοριακών διαδικασιών αφερεγγυότητας -αμφότεροι διεπόμενοι από την λογική της αμοιβαίας κοινοτικής εμπιστοσύνης- και β) ο ν. 3858/2010 για την (εξωκοινοτικής) διασυννοριακή αφερεγγυότητα, δυνάμει του οποίου μεταγράφηκε στο ελληνικό δίκαιο ο πρότυπος νόμος της Uncitral του έτους 1997. Έμφαση θα δοθεί στις ρυθμίσεις του ισχύοντος (ακόμη) κανονισμού 1346 σε συσχέτισμό και σε σύγκριση με εκείνες του νέου κανονισμού 848 που θα τον διαδεχθεί, ιδίως σε θέματα πεδίου εφαρμογής και εντοπισμού του κέντρου κυρίων συμφερόντων ενός (φυσικού ή νομικού) προσώπου, δευτερευουσών διαδικασιών αφερεγγυότητας και συντονισμού τους προς την κύρια διαδικασία, καθεστώς δημοσιότητας των διαδικασιών, κυρίας και δευτερευουσών, προστασίας των ενέγγυων δανειστών, καθώς και στο καινοφανές ζήτημα της διασυννοριακής πτώχευσης ομίλου εταιριών. Η εξέταση των ρυθμίσεων του ν. 3858 για την διεθνή (εξωκοινοτική) πτώχευση ομοίως θα γίνει σε συσχέτισμό (κυριολεκτικότερα: σε αντιδιαστολή) προς τις ρυθμίσεις των κοινοτικών κανονισμών. Θα δοθεί έτσι η ευκαιρία στον/ην μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/τρια να αντιληφθεί αν και σε ποιο βαθμό διαφοροποιείται η τύχη του πτωχευτικού πιστωτή ανάλογα με το αν η πτώχευση του οφειλέτη χαρακτηρίζεται ως κοινοτική ή διεθνής (στην τελευταία περίπτωση με παραδείγματα από το αμερικανικό δίκαιο, το οποίο έχει επίσης υιοθετήσει τον πρότυπο νόμο της Uncitral).

Στο περιεχόμενο του μαθήματος ανήκει, ως ιδιαίτερη πτυχή της διασυννοριακής πτώχευσης με μεγάλο πρακτικό ενδιαφέρον, το ζήτημα της ρυθμιστικής σύγκρουσης με άλλα νομικά συστήματα διεθνούς χαρακτήρα. Τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα με αυξανόμενο ρυθμό εμφάνισης στην πράξη, αποτελεί η διεθνής πτώχευσης ναυτιλιακών επιχειρήσεων και η συνακόλουθη σύγκρουση κανόνων ναυτικού και πτωχευτικού δικαίου (π.χ. τύχη της κατάσχεσης πλοίου, προτιμώμενης υποθήκης, κεφαλαίων περιορισμού). Εξίσου ενδιαφέρουσα είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ κανόνων διεθνούς πτώχευσης και διεθνούς διαιτησίας.

Το μάθημα στηρίζεται σε μικρές εισηγήσεις για τις επιμέρους θεματικές ενότητες, που θα αναλαμβάνονται από τους συμμετέχοντες, με παράλληλες παρεμβάσεις από τους διδάσκοντες.

Η ποιότητα της εργασίας και η εν γένει συμμετοχή θα συνεκτιμώνται στην τελική αξιολόγηση του/της μεταπτυχιακού/ής φοιτητή/τριας.

✓ Κρατικές Ενισχύσεις

Διδάσκοντες : Καθ. Λία Αθανασίου.

Syllabus: Το δίκαιο των κρατικών ενισχύσεων, ως ειδικότερη κατηγορία του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού, εξετάζει τη νομιμότητα της χρηματοδότησης που τα κράτη μέλη χορηγούν στις επιχειρήσεις, υπό το πρίσμα των σχετικών άρθρων της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 107-109 της ΣΛΕΕ).

Σε επίπεδο ουσιαστικών διατάξεων, αφενός εξετάζονται τα συνθετικά στοιχεία της κρατικής ενίσχυσης, η οποία καταρχήν απαγορεύεται (άρθρο 107 παρ. 1 της ΣΛΕΕ), αφετέρου αναλύονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια τέτοια κρατική χρηματοδότηση μπορεί, κατ' εξαίρεση, να κηρυχθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά και να επιτραπεί η χορήγησή της στη δικαιούχο επιχείρηση (άρθρο 107 παρ. 2 και 3 της ΣΛΕΕ).

Σε επίπεδο δικονομικών/διαδικαστικών διατάξεων, αναλύεται η διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη και οι επιχειρήσεις ενώπιον της Επιτροπής, ως καταρχήν αρμόδια να ελέγξει τη νομιμότητα των κρατικών ενισχυτικών μέτρων. Παράλληλα, παρουσιάζονται τα νομικά εργαλεία (ευρωπαϊκοί κανονισμοί και αποφάσεις) που στόχο έχουν την αποκέντρωση του ελέγχου και τη μεταβίβαση της σχετικής ελεγκτικής αρμοδιότητας στις εθνικές διοικητικές και δικαστικές αρχές.

Τέλος, εξετάζονται οι όροι και η διαδικασία ανάκτησης της παρανόμως χορηγηθείσας ενίσχυσης από τη δικαιούχο επιχείρησης, για την οποία αρμόδια είναι τα κράτη μέλη και τα εθνικά δικαστήρια.

Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εθνικών δικαστηρίων καθώς και στην πρακτική της Επιτροπής ενώ γίνεται με εβδομαδιαίες εισηγήσεις των διδασκουσών και παρουσιάσεις εργασιών από τους/τις φοιτητές/τριες. Οι εξετάσεις είναι προφορικές ενώ η ποιότητα της εργασίας και η εν γένει συμμετοχή συνεκτιμώνται κατά την τελική αξιολόγηση του/της μεταπτυχιακού/ής φοιτητή/τριας.

✓ Νομικό πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου

Διδάσκοντες : Αν. Καθ. Δημήτριος Χριστοδούλου, Αν. Καθ. Χρήστος Χρυσάνθης.

Syllabus : Το μάθημα απευθύνεται σε φοιτητές/τριες που θέλουν να αποκτήσουν εμπειρία σε νομικά ζητήματα εισαγωγών και εξαγωγών.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι τα νομικά ζητήματα του ιδιωτικού δικαίου που σχετίζονται με την οικονομική δραστηριότητα της εισαγωγής ή / και εξαγωγής εμπορευμάτων. Τα ζητήματα αυτά σχετίζονται με τη διεθνή εμπορική πώληση, τη σύμβαση μεταφοράς εμπορευμάτων (θαλάσσια, χερσαία, κλπ.) και την τραπεζική χρηματοδότηση των εισαγωγών και των εξαγωγών, κυρίως μέσα από τους μηχανισμούς της τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης και της χρήσης εγγυητικών επιστολών στο διεθνές εμπόριο. Η βασική ιδιαιτερότητα της διεθνούς εμπορικής πώλησης είναι ότι ο πωλητής βαρύνεται με υποχρεώσεις τόσο σε σχέση με την ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση των πωλούμενων εμπορευμάτων, όσο και σε σχέση με τα φορτωτικά και λοιπά έγγραφα (π.χ. ασφαλιστήριο) που συνοδεύουν τα εμπορεύματα. Εξετάζονται οι υποχρεώσεις αυτές σε σχέση με τα εμπορεύματα και τα έγγραφα που τα συνοδεύουν. Εξετάζεται επίσης οι λειτουργίες της φορτωτικής. Η φορτωτική έχει λειτουργία συμβατική (δηλ. ενσωματώνει τη σύμβαση μεταφοράς), αποδεικτική (δηλ. αποδεικνύει την ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση των εμπορευμάτων κατά τη φόρτωση), μεταβιβαστική (δηλ. με τη μεταβίβασή της μεταβιβάζεται η νομή και η κυριότητα στα εμπορεύματα) και νομιμοποιητική (δηλ. νομιμοποιεί ενεργητικά το νόμιμο κάτοχό της να ασκήσει αγωγή κατά του μεταφορέα για τυχόν απώλεια ή βλάβη των εμπορευμάτων). Εξετάζεται επίσης η τραπεζική ενέγγυος πίστωση και η εγγυητική επιστολή ως μηχανισμοί χρηματοδότησης και ως μηχανισμοί διασφάλισης των μερών στη διεθνή πώληση σε σχέση τόσο με την καταβολή του τιμήματος της πώλησης όσο και με την παράδοση εμπορευμάτων στην ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση που συμφωνήθηκε. Για πολλά από αυτά τα ζητήματα το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο έχει εκδώσει προδιατυπωμένους γενικούς όρους που τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να υιοθετήσουν συμβατικά. Εξετάζονται αυτοί οι γενικοί όροι του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου και ιδίως οι INCOTERMS για τη διεθνή πώληση και τα Uniform Customs and Practice for Documentary Credits για την τραπεζική ενέγγυο πίστωση. Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη νομολογία των δικαστηρίων και περιλαμβάνει τόσο εβδομαδιαίες εισηγήσεις από τους διδάσκοντες όσο και πρακτικές ασκήσεις, καθώς και επισκόπηση υποδειγμάτων από τυποποιημένες συμβάσεις που χρησιμοποιούνται στο διεθνές εμπόριο.

✓ Ενέργεια και Αστικό Δίκαιο

Διδάσκοντες : Καθ. Δημήτριος Λιάπης, Επίκ. Καθ. Κωνσταντίνος Καραγιάννης.

Syllabus :Αντικείμενο του μαθήματος είναι η εισαγωγική εξοικείωση με τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς της ενέργειας (ηλεκτρισμός) και η μελέτη και ανάλυση των αναπτυσσόμενων συμβατικών σχέσεων. Επίκεντρο του ενδιαφέροντος αποτελούν τα ζητήματα αστικού δικαίου που δημιουργούνται στη συναλλακτική αλυσίδα παραγωγοί – διαμεσολαβητές (ιδίως ΑΔΜΗΕ, ΔΕΔΔΗΕ, Χρηματιστήριο Ενέργειας) - προμηθευτές – καταναλωτές στο δίκαιο της ενέργειας. Αντιμετωπίζονται ζητήματα περί τη λειτουργία και τους περιορισμούς της συμβατικής ελευθερίας, τη λειτουργία των αναγκαστικών συμβάσεων, τη διαμόρφωση των συμβατικών σχέσεων, την εκπλήρωση και αθέτηση των σχετικών ενοχών, την προστασία του καταναλωτή αφ' ενός κατά το γενικό δίκαιο (ΑΚ, ν. 2251/1994) και αφ' ετέρου κατά την ειδική νομοθεσία (λ.χ. Κώδικας Προμήθειας). Περαιτέρω, ιδιαίτερη έμφαση δίδεται επίσης στις δυνατότητες δεμελίωσης αστικής ευθύνης λόγω παραβάσεων των κανόνων ρύθμισης της αγοράς ενέργειας.

Οι θεματικές ενότητες του μαθήματος είναι οι εξής:

- 1.Η ηλεκτρική ενέργεια ως αγαθό - Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά - Ιστορική εξέλιξη
- 2.Πηγές δικαίου – Βασική δομή – Ρυθμιζόμενα αντικείμενα - Νομική φύση και συνέπειες
- 3.Το νέο δίκαιο της ηλεκτρικής ενέργειας – Βασικές κατευθύνσεις του ενωσιακού δικαίου
4. Η απελευθερωμένη αγορά ενέργειας στην Ελλάδα - Μοντέλα οργάνωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Το ρυθμιστικό πλαίσιο
5. Η λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και οι συμμετέχοντες σε αυτή (διαχειριστές, λειτουργοί, παραγωγοί, προμηθευτές, καταναλωτές)
6. Το γενικό δίκαιο των συμβάσεων ηλεκτρικής ενέργειας
7. Έννομες σχέσεις αναφορικά με την πρόσβαση και τη χρήση των δικτύων
8. Έννομες σχέσεις στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας
9. Έννομες σχέσεις στη λιανική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας
10. Συμβατική ελευθερία και αναγκαστικές συμβάσεις στις συναλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας
11. Οργάνωση της αγοράς και πρόσβαση στο σύστημα φυσικού αερίου

12. Συμβάσεις προμήθειας φυσικού αερίου - Το παράδειγμα των ρητρών «take or pay»

- ✓ The International Economic Law of Business Transactions (Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο και Διεθνείς Επιχειρηματικές Συναλλαγές)

Διδάσκοντες : Επίκ. Καθ. Αναστάσιος Γουργουρίνης.

Syllabus: Το μάθημα καλύπτει βασικούς κανόνες του διεθνούς οικονομικού δικαίου που επηρεάζουν τις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές κυρίως (αλλά όχι αποκλειστικά) μεταξύ ιδιωτών. Αντιμετωπίζει ζητήματα δικαιοδοσίας και ιθαγένειας στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές και αναλύει την ερμηνεία του διεθνούς ομοιομόρφου δικαίου που σχετίζεται με το διεθνές επιχειρείν. Αναλύει επίσης τις θεωρητικές και πρακτικές πτυχές της διεθνοποίησης των συμβάσεων που σχετίζονται με διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές και εξετάζει την επίδραση στις διεθνείς επιχειρήσεις διεθνών συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, πολυεθνικών επιχειρήσεων, μικρομεσαίων επιχειρήσεων και κρατικών επιχειρήσεων. Το μάθημα αναφέρεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου που αφορά τις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές (με έμφαση στις επιδοτήσεις και τους αντισταθμιστικούς δασμούς), τη διεθνή ρύθμιση των άμεσων ξένων επενδύσεων, τις αναδυόμενες αρχές του διεθνούς δικαίου ανταγωνισμού, καθώς και τον σχετικό σύγχρονο ρόλο των ειδικών οικονομικών ζωνών. Τέλος, στο μάθημα συζητάται η επίδραση των πολυμερών και μονομερών οικονομικών κυρώσεων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές.

ΝΑΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Α' Εξάμηνο

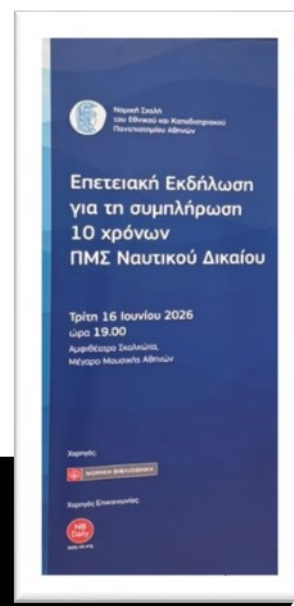
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- ✓ Ναύλωση – Θαλάσσια Μεταφορά Εμπορευμάτων και Επιβατών

Διδάσκοντες: Καθ. Λία Αθανασίου.

Syllabus : Το υποχρεωτικό αυτό μάθημα

εστιάζει σε έναν από τους κεντρικούς πυλώνες του ναυτικού δικαίου, και συγκεκριμένα στις δύο

βασικές μορφές οικονομικής εκμετάλλευσης του πλοίου: αφενός τη σύμβαση ναύλωσης, αφετέρου τη σύμβαση θαλάσσιας μεταφοράς. Οι συμβάσεις αυτές, αφού οριοδετηθούν με αναφορά στις σύγχρονες συναλλακτικές μορφές, θα αναλύονται συγκριτικά, με εναλλάξιμο κάθε έτος κέντρο βάρους.

Στο πλαίσιο της σύμβασης ναύλωσης, θα εξετασθούν οι σχέσεις των μερών στα διάφορα είδη ναύλωσης, καθώς και οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που απορρέουν από τις πλέον γνωστές ρήτρες ναυλοσυμφώνων. Αυτό σημαίνει ότι οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες θα κληθούν να συμμετέχουν, μαζί με ειδικούς του χώρου, σε κατάρτιση όρων ναυλοσυμφώνου και ερμηνεία αυτών, με βάση την ελληνική και αλλοδαπή (ιδίως αγγλική) νομολογία δικαστηρίων, τακτικών και διαιτητικών. Θα εξετασθούν επίσης ζητήματα ευθύνης του εκναυλωτή και λύσης της σχέσης ναύλωσης, ιδίως σε συνθήκες οικονομικής αστάθειας.

Στο πλαίσιο της σύμβασης θαλάσσιας μεταφοράς, θα μελετηθούν σε βάθος οι κανόνες Χάγης-Βίσμπυ, που αποτελούν θετικό δίκαιο, όπως ερμηνεύονται από την ελληνική και αλλοδαπή νομολογία. Οι ρυθμίσεις αυτές θα εξετάζονται όμως συγκριτικά με τις διατάξεις των νεότερων Κανόνων του Ρότερνταμ που δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ισχύ. Έμφαση θα δοθεί στην ευθύνη του θαλάσσιου μεταφορέα και τον περιορισμό αυτής. Επίσης έμφαση θα δοθεί στο έγγραφο της θαλάσσιας φορτωτικής, στις ρήτρες αυτής, στην αξιολογική της λειτουργία (ιδίως αυτή της καθαρής φορτωτικής), στα δικαιώματα του παραλήπτη και σε άλλα συναφή έγγραφα που στην πράξη επιδιώκουν παρόμοιες λειτουργίες. Και πάλι, οι υποψήφιοι θα κληθούν να συντάξουν και να αξιολογήσουν τη νομιμότητα ρητρών της φορτωτικής, ώστε να κατανοήσουν τη λειτουργία της τόσο ως εγγράφου μεταφοράς όσο και ως εργαλείου χρηματοδότησης. Αυτοτελές αντικείμενο ανάλυσης θα αποτελέσουν, επίσης, η συνδυασμένη μεταφορά πραγμάτων με θαλάσσιο σκέλος, καθώς και η θαλάσσια μεταφορά επιβατών.

Το μάθημα θα διεξαχθεί με παραδόσεις και σύντομες στοχευμένες εργασίες των συμμετεχόντων. Ανάλογα με τη θεματική, θα παρεμβαίνουν ειδικοί με μεγάλη εμπειρία στις ναυτιλιακές συμβάσεις.

✓ Επίλυση Ναυτικών Διαφορών – Ναυτική Διαιτησία

Διδάσκοντες : Καθ. Δημήτριος Τσικρικός, Μιχαήλ. Μαρκούλακης.

Επισκέπτης Καθηγητής , Ομότ. Καθ. Γεώργιος Ορφανίδης

Syllabus : Οι ναυτικές διαφορές απορρέουν από τη λειτουργία και εκμετάλλευση του πλοίου, καθώς και τη χρηματοδότηση της ναυτιλιακής επιχειρήσεως. Κατά την επίλυσή τους ανακύπτουν ως εκ τούτου σημαντικότερα ζητήματα, τα οποία ανάγονται στη διαγνωστική δίκη, τις ειδικές διαδικασίες (διαταγή πληρωμής και διαδικασία εργατικών διαφορών), τα ασφαλιστικά μέτρα (συντηρητική κατάσχεση πλοίου) και τη διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως (κατάταξη απαιτήσεων επί του πλειστηριάσματος πλοίου). Επίσης, πολύ συχνά συμφωνείται η διαιτητική επίλυση των ναυτικών διαφορών. Ανακύπτουν, ως εκ τούτου ενδιαφέροντα ζητήματα, τα οποία αναφέρονται στην εφαρμογή της διαδικασίας εσωτερικής ή διεθνούς διαιτησίας προς επίλυση ναυτικών διαφορών, σε ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου, ζητήματα ασφαλιστικών μέτρων στο πλαίσιο διαιτητικής διαδικασίας, καθώς και εσωτερικής ή διασυνοριακής εκτελέσεως των διαιτητικών αποφάσεων.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

✓ Δίκαιο Χερσαίας και Εναέριας Μεταφοράς

Διδάσκων: Επικ. Καθ. Αλέξανδρος Ρόκας.

Syllabus : Διεθνές ομοιόμορφο δίκαιο. Δίκαιο απαρτιζόμενο από διεθνείς συμβάσεις ευρείας αποδοχής. Ρόλος της Ε.Ε. στη διεύρυνση των πεδίων εφαρμογής των διεθνών συμβάσεων. Οικονομική λειτουργία των συμβάσεων που σχετίζονται με την εκτέλεση του μεταφορικού έργου. Τα εμπλεκόμενα στην εκτέλεση της μεταφοράς πρόσωπα (αποστολέας, παραλήπτης, μεταφορέας - συμβατικός και πραγματικός – παραγγελιοδόχος μεταφοράς, ασφαλιστής φορτίου, ασφαλιστής αστικής ευθύνης). Πηγές του δικαίου των μεταφορών. Επιμέρους αναλύσεις ανάλογα με το μέσο εκτέλεσης της χερσαίας μεταφοράς. Οι υποχρεώσεις συμβαλλόμενων στη σύμβαση μεταφοράς προσώπων. Φόρτωση, εκτέλεση μεταφοράς, εκφόρτωση. Υποχρέωση καταβολής αμοιβής του μεταφορέα. Μέσα εξασφάλισης του μεταφορέα. Οι νόμιμοι λόγοι ευθύνης του χερσαίου μεταφορέα για ζημίες του δικαιούχου του φορτίου. Ευθύνη από απώλεια ή βλάβη εμπορευμάτων ή χρονοτριβή κατά την παράδοση του φορτίου. Η νομική φύση της ευθύνης. Οι λόγοι απαλλαγής από την ευθύνη. Ο προσδιορισμός της προς αποκατάσταση ζημίας. Κανόνες και εξαιρέσεις. Υπολογισμός της αποζημίωσης. Όρια της αποζημίωσης. Η

έννοια της ιδιαίτερα επίμεμπτης συμπεριφοράς. Οι συνέπειες καταλογισμού της ιδιαίτερα επίμεμπτης συμπεριφοράς στον μεταφορέα. Η άσκηση της αξίωσης αποζημίωσης. Κατανομή του βάρους απόδειξης. Αποδεικτικά μέσα. Ο ρόλος των επιφυλάξεων του φορτωτή και του μεταφορέα. Ο χρόνος παραγραφής των αξίσεων αποζημίωσης. Η ευθύνη του φορτωτή. Εφαρμοζόμενα κείμενα. Ζητήματα από τη συνδυασμένη μεταφορά. Ζητήματα από τη διαδοχική μεταφορά. Ζητήματα ιδ.δ.δ.. Κανόνες σύγκρουσης προσδιορισμού του εφαρμοστέου δικαίου στις συμβάσεις παραγγελίας μεταφοράς, χερσαίας μεταφοράς εμπορευμάτων και προσώπων και συνδυασμένης μεταφοράς εμπορευμάτων και προσώπων. Κανόνες προσδιορισμού των βάσεων απονομής διεθνούς δικαιοδοσίας. Σύγκρουση των βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας των διεθνών συμβάσεων με αυτές του ΚανΒρυξ I (bis). Η ευθύνη του θαλάσσιου μεταφορέα επιβατών. Η ευθύνη του μεταφορέα στην εναέρια μεταφορά επιβατών. Η ευθύνη του μεταφορέα στη σιδηροδρομική μεταφορά επιβατών. Η προστασία του επιβάτη ως καταναλωτή.

✓ **Ναυτιλιακή Οικονομία και Ναυτιλιακή Χρηματοδότηση**

Διδάσκοντες: Καθ. Λία Αθανασίου (συννδιδ. με εξωτερικό Καθηγητή)

Syllabus : Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι να περιγράψει και να αναλύσει τα κυρίως ζητήματα που αφορούν στα οικονομικά και στα χρηματοοικονομικά του κλάδου της ναυτιλίας. Παρέχει στους συμμετέχοντες τις απαιτούμενες γνώσεις, για την κατανόηση των εννοιών, μεθόδων και τεχνικών που αφορούν στη λήψη οικονομικών και χρηματοοικονομικών αποφάσεων στον κλάδο της ναυτιλίας. Στο μάθημα διαπραγματεύονται θέματα όπως: Στοιχεία της οικονομικής δομής του κλάδου και τα βασικά του χαρακτηριστικά, οι κυρίως αγορές στη ναυτιλία, η ανάλυση και η σύνδεση μεταξύ τους. Εξετάζεται επίσης η αξιολόγηση των επενδύσεων από την πλευρά του πλοιοκτήτη και της τράπεζας, εναλλακτικοί τρόποι χρηματοδότησης των επενδύσεων και η διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων του κλάδου με παραδοσιακές και πιο σύγχρονες μεθόδους.

✓ **Ειδικά Θέματα Δικαίου Κεφαλαιαγοράς**

Διδάσκοντες:Αν. Καθ. Νικόλαος Βερβεσός.

Syllabus: Έννοια και σκοποί του δικαίου της κεφαλαιαγοράς. Ιστορική αναδρομή: Το χρηματιστήριο: Από τη δημόσια υπηρεσία στην παροχή ιδιωτικών υπηρεσιών Τα χρηματοπιστωτικά μέσα. – Η διαπραγμάτευση των χρηματοπιστωτικών μέσων. – Οι χρηματοπιστωτικές αγορές– Η φύση του Δικαίου της Κεφαλαιαγοράς: Δημόσιο και ιδιωτικό δίκαιο της Κεφαλαιαγοράς. Δυσκολίες διάκρισης από το εταιρικό δίκαιο. – Πηγές του Δικαίου της Κεφαλαιαγοράς. Διαδικασία και προϋποθέσεις εισαγωγής σε ρυθμιζόμενη αγορά. Δημόσια προσφορά. Η υποχρέωση δημοσίευσης ενημερωτικού δελτίου. Περιεχόμενο και έγκριση του ενημερωτικού δελτίου. Σύμβαση αναδοχής. Υποχρεώσεις και δικαιώματα των συμβαλλομένων μερών. Σχέση εκδότριας εταιρίας και αναδόχου. Σχέση αναδόχου και εγγραφόμενων. Ευθύνη αναδόχου. Η «εισηγμένη α.ε.». Γενικές διαφοροποιήσεις από το κοινό δίκαιο της α.ε. – Ειδικές οργανωτικές απαιτήσεις της εισηγμένης α.ε.. Απαιτήσεις πληροφόρησης και διαφάνειας. Υποχρεώσεις τακτικής και έκτακτης πληροφόρησης. Οι «επενδυτικές υπηρεσίες». Ποιοι τις παρέχουν. Επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες και παρεπόμενες υπηρεσίες. Σημασία της διάκρισης. Ειδικά: η λήψη και διαβίβαση εντολών, η εκτέλεση εντολών για λογαριασμό πελατών, η διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό, η διαχείριση χαρτοφυλακίων, η παροχή επενδυτικών συμβουλών. Κατηγοριοποίηση των επενδυτών. Υποχρεώσεις επαγγελματικής συμπεριφοράς κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. Έλεγχος καταλληλότητας και συμβατότητας (MiFiD II). Product Governance. Αστική προστασία του επενδυτή κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. ΑΕΠΕΥ. Οργανωτικές απαιτήσεις, συγκρούσεις συμφερόντων. Ενδεικτικά παραδείγματα καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Κατάχρηση Αγοράς. Μορφές Κατάχρησης: - Απαγόρευση κατάχρησης προνομιακών πληροφοριών. Τι είναι η προνομιακή πληροφορία. Τι συνιστά κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών. Το υποκείμενο της απαγόρευσης. Υποχρέωση γνωστοποίησης προνομιακών πληροφοριών . - Χειραγώγηση αγοράς. Τι είναι η χειραγώγηση αγοράς. Επιμέρους κατηγορίες και ενδεικτικά παραδείγματα. Αποδεκτές πρακτικές της αγοράς. Κυρώσεις . Υποχρεώσεις αναλυτών. Κυρώσεις . Μεταβίβαση, διακανονισμός και εκκαθάριση κινητών αξιών (μεταβίβαση άυλων τίτλων, παθολογία στην εκκαθάριση, εξωχρηματιστηριακή μεταβίβαση. Δημόσιες προτάσεις (Δ.Π). Η λειτουργία των Δ.Π. – Τα εμπλεκόμενα συμφέροντα. – Οι ευρωπαϊκές εργασίες για τη ρύθμιση των Δ.Π. και ο ν. 3461/2006. – Η διαδικασία της προαιρετικής Δ.Π. – Μέσα άμυνας της εταιρίας και μέτρα προστασίας των μετόχων. – Το ζήτημα της υποχρεωτικής δημόσιας πρότασης. – Δικαιώματα εξαγοράς (“sell-out”) και εξόδου μετόχων (“squeeze-out”). Delisting

✓ Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

Διδάσκοντες: Καθ. Αλεξάνδρα Μικρουλέα, Αν. Καθ. Χριστίνα Λιβαδά,

Επικ. Καθ. Αλεξανδρος Ρόκας.

Syllabus: Το μάθημα εστιάζει στις συναλλαγές που αποσκοπούν στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Εξετάζεται τόσο η τραπεζική χρηματοδότηση (π.χ. αλληλόχρεος λογαριασμός, κοινοπρακτικά δάνεια, εγγυοδοτικές συμβάσεις, κυμαινόμενο ενέχυρο, leasing, factoring, κλπ.), όσο και η χρηματοδότηση μέσα από μηχανισμούς της κεφαλαιαγοράς (π.χ. ομολογιακά δάνεια, warrants), καθώς και οι λεγόμενες εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης (π.χ. venture capital, private equity funds, alternative investment funds, crowd funding).

Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη μελέτη της νομολογίας και γίνεται με εβδομαδιαίες εισηγήσεις των διδασκόντων, παρουσιάσεις εργασιών από τους/τις φοιτητές/τριες, πρακτικές ασκήσεις και επισκόπηση τυποποιημένων συμβάσεων που έχουν καθιερωθεί στις συναλλαγές.

✓ Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο

Διδάσκουσα: Αν. Καθ. Χρυσύφω Τσούκα

Syllabus: Τα ζητήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου προέρχονται από τη θεμιτή και ισότιμη συνύπαρξη, κατά το διεθνές δίκαιο, κρατικών εννόμων τάξεων. Η συνύπαρξη αυτή είναι συνεπώς, το πλαίσιο, εντός του οποίου ανακύπτουν προβλήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, δηλαδή ρυθμίσεως σχέσεων, που συνδέονται με περισσότερες έννομες τάξεις. Τα προβλήματα αυτά αφορούν ειδικότερα τον καθορισμό του δικαίου, που εφαρμόζεται σε μία σχέση με στοιχεία αλλοδαπότητας· τι αξία έχει μία αλλοδαπή απόφαση στην ημεδαπή· πότε τα δικαστήρια της έννομης τάξης του δικάζοντος δικαστή (forum) έχουν εξουσία να διεξάγουν μία διεθνή δίκη, μία δίκη δηλαδή με στοιχεία αλλοδαπότητας· πότε κάποιο φυσικό πρόσωπο ορίζεται ως Έλληνας· τι δικαιώματα έχουν οι αλλοδαποί στην Ελλάδα.

Ο κοινός τόπος σε όλα αυτά τα θέματα είναι η αλλοδαπότητα και η συνύπαρξη εννόμων τάξεων. Σε αυτό το περιβάλλον, το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο είναι ο ευγενής κλάδος ανοχής, μελέτης, συνάρθρωσης με το νομικά διαφορετικό από όποιο επίπεδο και εάν προέρχεται και έχει τελικά ως αντικείμενο τη διεθνή ιδιωτική συνοχή των ανθρωπίνων σχέσεων.

Το μάθημα επικεντρώνεται στα βασικά ζητήματα που συνδέουν τη γενική θεωρία του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και ειδικότερα περιλαμβάνει εξειδικευμένη ανάλυση των παρακάτω θεμάτων:

- του μεθοδολογικού πλουραλισμού στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο
- των ειδικότερων ζητημάτων που τίθενται ως προς τον νομικό χαρακτηρισμό
- της δομής, λειτουργίας και εφαρμογής του κανόνα σύγκρουσης αλλά και του εφαρμοστέου δικαίου
- των ζητημάτων διατοπικού και διαχρονικού δικαίου
- των εξαιρέσεων από την εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου και ιδίως της διεθνούς δημόσιας τάξεως με έμφαση στη νομολογιακή προσέγγιση στην Ελλάδα
- σύγχρονων ζητημάτων και θεωριών σχετικά με την εξέλιξη του ιδ.δ.δ

✓ **International & European Tax Law (Διεθνές και Ευρωπαϊκό Φορολογικό Δίκαιο)**

Διδάσκοντες: Αναπλ. Καθ. Ανδρεας Τσουρουφλής

Syllabus: _Οι φοιτητές μελετούν κύρια ζητήματα του διεθνούς και ευρωπαϊκού φορολογικού δικαίου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις τελευταίες πρωτοβουλίες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) καθώς και στην πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενδεικτικές θεματικές ενότητες είναι η Σχέση διεθνούς και εθνικού φορολογικού δικαίου, η Διπλή φορολογία, Ζητήματα διεθνούς φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και φορολογικού σχεδιασμού, Πηγές του Ευρωπαϊκού Φορολογικού Δικαίου, Η εναρμόνιση της άμεσης και έμμεσης φορολογίας, Προτάσεις Οδηγιών της Επιτροπής και Φόρος Χρηματοπιστωτικών Συναλλαγών.

Β' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

✓ **Ειδικά θέματα Διεθνούς Ναυτικού Δικαίου (κίνδυνοι θαλάσσιας αποστολής)**

Διδάσκουσα: Καθ. Λία Αθανασίου.

Syllabus : Το υποχρεωτικό αυτό μάθημα ακολουθεί νομικά το θανατοφόρο πλοίο της θαλάσσιας αποστολής και εξετάζει τους κινδύνους που εγκυμονεί καθώς και τις ζημιές που ενδεχομένως αυτή μπορεί να προκαλέσει στο πλοίο, στους ενδιαφερόμενους για το φορτίο, στους τρίτους, στο περιβάλλον κλπ.

Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζονται καταρχάς ζητήματα που αφορούν τον κίνδυνο ρύπανσης και το καθεστώς ευθύνης για τέτοιες ζημιές. Θα αναλυθούν ειδικότερα το καθεστώς της CLC 1992/2000 και της αντίστοιχης σύμβασης Διεθνούς Κεφαλαίου 1992/2000 και συγκριτικά με αυτές η HNS 1996/2010 για τη ρύπανση από επικίνδυνες και επιβλαβείς ουσίες, και η Διεθνής Σύμβαση για ρύπανση από πετρέλαιο καυσίμων του 2001. Θα εξετασθεί επίσης το σύγχρονο - και κρίσιμο- για τη χώρα μας ζήτημα της ρύπανσης από πλατφόρμες εξόρυξης πετρελαίου.

Πέραν της ρύπανσης, έμφαση θα δοθεί και σε άλλους κινδύνους, όπως η πειρατεία και η σύγκρουση πλοίων, ως παραδείγματα για να εξετασθούν ο καταμερισμός του κόστους αντιμετώπισης, οι υποχρεώσεις των μερών και το καθεστώς ευθύνης. Ως βασικός μηχανισμός πρόληψης και αντιμετώπισης της ζημίας, θα εξετασθεί ο δεσμός της θαλάσσιας αρωγής και διάσωσης, όπως αυτός ρυθμίζεται από τη Διεθνή Σύμβαση του 1989, και ιδίως οι σχέσεις του αρωγού με τον λήπτη της αρωγής, τον υπολογισμό της αποζημίωσης και τον σύγχρονο προβληματισμό για την ειδική περιβαλλοντική αποζημίωση.

Δεδομένου ότι, στις παραπάνω περιπτώσεις, γεννάται κατά κανόνα μεγάλος αριθμός ναυτικών απαιτήσεων, ξεχωριστή θέση θα έχει η ανάλυση του – ιδιαίτερου στο ναυτικό δίκαιο- δεσμού του συνολικού περιορισμού της ευθύνης · θα συζητηθεί η ανάγκη διατήρησης του δεσμού, η ερμηνεία των οικείων διατάξεων (ιδίως ΔΣ 1976/1996) και τα νομικά ζητήματα που προκύπτουν στην πράξη για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη από την σύσταση κεφαλαίου περιορισμού. Περαιτέρω, αντικείμενο μελέτης θα αποτελέσουν ζητήματα ενωσιακού ναυτικού δικαίου, ιδίως η ελεύθερη πρόσβαση στη ναυτιλιακή αγορά, η εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στη ναυτιλία, η ενίσχυση της θαλάσσιας ασφάλειας μέσα από τους ενωσιακούς κανόνες, καθώς και η πράσινη ναυτιλία.

Το μάθημα θα διεξαχθεί με παραδόσεις και σύντομες στοχευμένες εργασίες των συμμετεχόντων. Ανάλογα με τη θεματική, θα παρεμβαίνουν ειδικοί με μεγάλη εμπειρία στη διαχείριση των επιμέρους κινδύνων.

✓ Δίκαιο Θαλάσσιας Ασφάλισης

- Διδάσκοντες: Αν. Καθ. Δημήτριος Χριστοδούλου, Επικ. Καθηγητής Αλέξανδρος Ρόκας

Syllabus :

1. Εξέλιξη

Το Δίκαιο Θαλάσσιας Ασφάλισης ιστορικά και δογματικά ανήκει στο Εμπορικό Δίκαιο. Η παροχή ασφάλισης, καταρχάς σε πρώιμη μορφή, παρακολούθησε και συνέβαλε στην ανάπτυξη

του θαλάσσιου εμπορίου ήδη από την αρχαιότητα. Από τη θαλάσσια μεταφορά και το εμπόριο, η ασφάλιση μεταπήδησε αργότερα και στο χερσαίο εμπόριο και στην ιδιωτική, με την έννοια της καταναλωτικής, ασφάλισης. Δηλαδή, όπως και σε άλλους κλάδους της οικονομίας, καταρχάς και στην ασφάλιση, η πρακτική των συναλλαγών προηγήθηκε του δικαίου. Πηγή της ασφάλισης ήταν το άγραφο δίκαιο και ειδικότερα τα έθιμα και οι εμπορικές συνήθειες που αφορούσαν στο ναυτικό εμπόριο και ετύγχαναν καθολικής αποδοχής. Συγκεντρωμένοι σε συλλογές που απέβλεπαν όχι σε επιτόπια αλλά σε διατόπια χρήση, οι σχετικοί κανόνες ετύγχαναν υπερεθνικής (transnational) εφαρμογής από ειδικά ναυτικά δικαστήρια, αποτελούμενα από έμπειρους δικαστές που είχαν υπόψη τους τα έθιμα και τις συνήθειες του θαλάσσιου εμπορίου και τον τρόπο εφαρμογής τους.

Αναλυτικοί κανόνες για την ασφάλιση απαντούν στη συλλογή εμπορικών ναυτικών συνηθειών και εθίμων υπό τον τίτλο *Guidon de la Mer* που έγινε στη γαλλική πόλη Rouen κατά τον δέκατο έκτο αιώνα (κεφάλαιο έβδομο). Η *Ordonnance de la Marine* του Αυγούστου 1681 του Λουδοβίκου XIV αναπαρήγαγε το κεφάλαιο έβδομο του *Guidon de la Mer* (βιβλίο III, τίτλος VI, άρθρο 52). Ο ναπολεόντειος *Code de Commerce* ρύθμιζε τη θαλάσσια ασφάλιση με βάση την *Ordonnance de la Marine* του Αυγούστου 1681 όχι όμως και τη χερσαία.

Όπως είναι γνωστό, ο *Code de Commerce* ίσχυσε, αρχικώς και στην Ελλάδα, μέχρις ότου το δεύτερο βιβλίο του «περί θαλασσίας εμπορίας», καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον νόμο ΓΨΙΖ΄ του 1910, ο οποίος απετέλεσε έκτοτε το δεύτερο βιβλίο του Εμπορικού Νόμου. Οι σχετικές διατάξεις ως προς τη θαλάσσια ασφάλιση παρέμειναν σε ισχύ μέχρι τη θέση σε ισχύ του Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (άρθρο 294 ν. 3816/1958 Περί κυρώσεως του Κώδικος Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου).

2. Πηγές

Η θαλάσσια ασφάλιση ρυθμίζεται από τα άρθρα 257-288 και 290-291 ΚΙΝΔ. Το άρθρο 257 ΚΙΝΔ για τη θαλάσσια ασφάλιση παραπέμπει στις διατάξεις του ΕΝ, άρθρα 189-255 ΕΝ «εφόσον αύται δεν είναι ασυμβίβαστοι προς τη θαλάσσια ασφάλιση και δεν τροποποιούνται υπό των επομένων διατάξεων». Με την κατάργηση των διατάξεων αυτών του ΕΝ από τον Ν. 2496/1997 «Ασφαλιστική σύμβαση, τροποποιήσεις της νομοθεσίας για την ιδιωτική ασφάλιση και άλλες διατάξεις», η παραπομπή πρέπει να θεωρείται ότι γίνεται στις διατάξεις του νόμου αυτού. Ειδικότερα θέματα θαλάσσιας ασφάλισης ρυθμίζουν και άλλοι νόμοι, όπως ο Ν. 2932/2001 για τους πλοιοκτήτες εμπορικών ή επιβατηγών ακτοπλοϊκών πλοίων, ο Ν. 2743/1999

για τη μετακίνηση επαγγελματικών πλοίων αναψυχής και ο Ν. 2881/2001 για τη ρύθμιση δεμάτων ναυαγίου.

Η δράση των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών ρυθμίζεται από τον νόμο 4583/2018 «Κατάργηση των διατάξεων περί μείωσης των συντάξεων, ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας 2016/97/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιανουαρίου 2016 σχετικά με τη διανομή ασφαλιστικών προϊόντων και άλλες διατάξεις.»

Τέλος, σημαντική πηγή του Δικαίου της Θαλάσσιας Ασφάλισης αποτελούν και οι τυποποιημένοι όροι (γενικοί και ειδικοί) των ασφαλιστηρίων (ιδίως, δε, των αγγλικών ασφαλιστηρίων).

3. Στην ύλη του Δικαίου της Θαλάσσιας Ασφάλισης περιλαμβάνεται το δίκαιο της σύμβασης θαλάσσιας ασφάλισης και οι κανόνες που ρυθμίζουν τη δράση των προσώπων που διαμεσολαβούν στην θαλάσσια ασφάλιση. Η ύλη του μαθήματος καλύπτει τα εξής:

Η σύμβαση θαλάσσιας ασφάλισης. Ο ασφαλιστής: ασφαλιστής έναντι ασφαλίστρου και αλληλασφαλιστικοί συνεταιρισμοί. Η έννοια του κινδύνου στη θαλάσσια ασφάλιση. Πολεμικοί κίνδυνοι. Ασφαλιστικό συμφέρον. Ασφάλιση ζημιών. Ασφάλιση ενεργητικού και ασφάλιση παθητικού. Έναρξη και διάρκεια της ασφάλισης. Τρέχουσα ασφάλιση. Ανακοινώσεις του λήπτη της ασφάλισης. «Εγγυήσεις» του λήπτη της ασφάλισης. Η ασφαλιστική περίπτωση. Υποχρεώσεις των μερών μετά την επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης. Η ασφαλιστική ζημία. Ολική απώλεια. Τεκμαρτή ολική απώλεια και εγκατάλειψη των «ασφαλισθέντων» στον ασφαλιστή. Ο υπολογισμός του ασφαλίσιματος: αρχική ασφαλιστική αξία, υπερασφάλιση, υπασφάλιση και συμφωνημένη ασφαλιστική αξία. Εισαγωγή στην ασφάλιση P&I. Υποχρεωτική ασφάλιση. Η νομική θέση και ο ρόλος των διαμεσολαβητών στη θαλάσσια ασφάλιση.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

✓ Ανταγωνισμός και Ρύθμιση: ενέργεια και ηλεκτρονικές επικοινωνίες

Διδάσκοντες: Καθ. Αλεξάνδρα Μικρουλέα, Αν. Καθ. Ευθυμία Κινινή,

Επισκέπτης Καθ., Ομότ. Καθ. Δημήτριος Τζουγανάτος

Syllabus: Το μάθημα περιλαμβάνει στην θεματολογία του ζητήματα ρύθμισης και ανταγωνισμού. Ειδικότερα, εξετάζεται η σχέση ρύθμισης και ανταγωνισμού και οι συνέπειες της

υπερβολικής ρύθμισης. Περαιτέρω, εξετάζονται ζητήματα ρύθμισης στις αγορές δικτύου, καθώς και τα χαρακτηριστικά των αγορών δικτύου (φυσικό μονοπώλιο, εμπόδια εισόδου, οικονομίες κλίμακας και φάσματος, μη ανακτήσιμα κόστη). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην μετάβαση από τη θεωρία του φυσικού μονοπωλίου στην απελευθέρωση και το άνοιγμα των αγορών. Εξετάζονται οι θεωρίες των διεκδικήσιμων αγορών (contestable markets) και των βασικών διευκολύνσεων (essential facilities doctrine), καθώς και η σχέση μεταξύ ενδοδικτυακού και διαδικτυακού ανταγωνισμού. Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο του μαθήματος, εξετάζεται η ρύθμιση και η απορρύθμιση ειδικά στον τομέα των τηλεπικοινωνιών (και των ηλεκτρονικών επικοινωνιών) και της ενέργειας. Αναλύεται τόσο το ενωσιακό ρυθμιστικό πλαίσιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (η πρώτη φάση απελευθέρωσης και εναρμόνισης, το ρυθμιστικό πλαίσιο του 2002, το ρυθμιστικό πλαίσιο του 2009, ο ισχύων Ευρωπαϊκός Κώδικας Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών) όσο και η απελευθέρωση των αγορών ενέργειας και αερίου. Ερευνάται η σχέση της ex ante ρύθμισης με την ex post εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού, καθώς και ο τρόπος κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ Αρχής Ανταγωνισμού και Ρυθμιστικής Αρχής (ΕΕΤΤ και ΡΑΕΥ). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και σε ζητήματα συμβάσεων στο δίκαιο της ενέργειας. Το μάθημα επικεντρώνεται περαιτέρω σε παραδείγματα και νομολογιακά προηγούμενα εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού (απαγόρευσης συμπράξεων, καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης και ελέγχου συγκεντρώσεων) στην αγορά τόσο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών όσο και της ενέργειας. Τέλος, στην θεματική του μαθήματος περιλαμβάνονται και θέματα δικαίου ανταγωνισμού και ρύθμισης στην ψηφιακή οικονομία (πλατφόρμες, gatekeepers, αλγόριθμοι, blockchain τεχνολογία). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και στην ρύθμιση της ψηφιακής αγοράς σε ενωσιακό επίπεδο (New competition Tool, Digital Markets Act, Digital Services Act, Platforms to Business (P2B)).

✓ **Διεθνής Πτώχευση**

Διδάσκοντες : Αν. Καθ. Εμμανουήλ Μαστρομανώλης,

Επικ. Καθ. Αλέξανδρος Ρόκας.

Syllabus : Το μάθημα επιλογής: «Διεθνείς πτωχεύσεις» φιλοδοξεί να εισαγάγει τον/ την μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/τρια στα σύνδετα ζητήματα που τίθενται κατά την κήρυξη (διεθνής δικαιοδοσία δικαστηρίων), την αναγνώριση (και την πολλαπλασιαστική ενέργειά της), την ανάπτυξη και περάτωση (εφαρμοστέο δίκαιο και εξαιρέσεις) των διαδικασιών αφερεγγυότητας, οι οποίες φέρουν το στοιχείο της διασυνοριακότητας. Μία πτώχευση είναι διασυνοριακή είτε

διότι ο οφειλέτης ή πιστωτής του είναι αλλοδαποί, είτε διότι απαιτήσεις έχει συμφωνηθεί ότι θα διέπονται από αλλοδαπό δίκαιο, είτε -συνηθέστερα- διότι η πτωχευτική περιουσία είναι διάσπαρτη στο έδαφος περισσοτέρων του ενός κρατών. Κύρια νομοθετικά κείμενα που διέπουν τις διασυννοριακές πτωχεύσεις είναι α) ο Κανονισμός 1346/2000 που ισχύει από το 2002 και ο Κανονισμός 848/2015, που θα τον αντικαταστήσει από τον Ιούλιο 2017, περί των ενδοκοινοτικών διασυννοριακών διαδικασιών αφερεγγυότητας -αμφότεροι διεπόμενοι από την λογική της αμοιβαίας κοινοτικής εμπιστοσύνης- και β) ο ν. 3858/2010 για την (εξωκοινοτικώς) διασυννοριακή αφερεγγυότητα, δυνάμει του οποίου μεταγράφηκε στο ελληνικό δίκαιο ο πρότυπος νόμος της Uncitral του έτους 1997. Έμφαση θα δοθεί στις ρυθμίσεις του ισχύοντος (ακόμη) κανονισμού 1346 σε συσχετισμό και σε σύγκριση με εκείνες του νέου κανονισμού 848 που θα τον διαδεχθεί, ιδίως σε θέματα πεδίου εφαρμογής και εντοπισμού του κέντρου κυρίων συμφερόντων ενός (φυσικού ή νομικού) προσώπου, δευτερευουσών διαδικασιών αφερεγγυότητας και συντονισμού τους προς την κύρια διαδικασία, καθεστώτος δημοσιότητας των διαδικασιών, κυρίας και δευτερευουσών, προστασίας των ενέγγυων δανειστών, καθώς και στο καινοφανές ζήτημα της διασυννοριακής πτώχευσης ομίλου εταιριών. Η εξέταση των ρυθμίσεων του ν. 3858 για την διεθνή (εξωκοινοτική) πτώχευση ομοίως θα γίνει σε συσχετισμό (κυριολεκτικότερα: σε αντιδιαστολή) προς τις ρυθμίσεις των κοινοτικών κανονισμών. Θα δοθεί έτσι η ευκαιρία στον/ την μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/τρια να αντιληφθεί αν και σε ποιο βαθμό διαφοροποιείται η τύχη του πτωχευτικού πιστωτή ανάλογα με το αν η πτώχευση του οφειλέτη χαρακτηρίζεται ως κοινοτική ή διεθνής (στην τελευταία περίπτωση με παραδείγματα από το αμερικανικό δίκαιο, το οποίο έχει επίσης υιοθετήσει τον πρότυπο νόμο της Uncitral).

Στο περιεχόμενο του μαθήματος ανήκει, ως ιδιαίτερη πτυχή της διασυννοριακής πτώχευσης με μεγάλο πρακτικό ενδιαφέρον, το ζήτημα της ρυθμιστικής σύγκρουσης με άλλα νομικά συστήματα διεθνούς χαρακτήρα. Τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα με αυξανόμενο ρυθμό εμφάνισης στην πράξη, αποτελεί η διεθνής πτώχευσης ναυτιλιακών επιχειρήσεων και η συνακόλουθη σύγκρουση κανόνων ναυτικού και πτωχευτικού δικαίου (π.χ. τύχη της κατάσχεσης πλοίου, προτιμώμενης υποθήκης, κεφαλαίων περιορισμού). Εξίσου ενδιαφέρουσα είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ κανόνων διεθνούς πτώχευσης και διεθνούς διαιτησίας.

Το μάθημα στηρίζεται σε μικρές εισηγήσεις για τις επιμέρους θεματικές ενότητες, που θα αναλαμβάνονται από τους συμμετέχοντες, με παράλληλες παρεμβάσεις από τους διδάσκοντες. Η ποιότητα της εργασίας και η εν γένει συμμετοχή θα συνεκτιμώνται στην τελική αξιολόγηση του/της μεταπτυχιακού/ής φοιτητή/τριας.

✓ **Ναυτεργατικό Δίκαιο**

✓ Διδάσκων: Αν. Καθ. Δημήτριος Λαδάς.

Syllabus : Στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος εξετάζονται οι ειδικές ρυθμίσεις του ναυτεργατικού δικαίου, το οποίο αποτελεί μια ειδική κατηγορία που βρίσκεται στο σημείο τομής εργατικού και ναυτικού δικαίου με ιδιαίτερες ρυθμίσεις και εξειδικευμένη προστασία του εργαζόμενου ναυτικού. Εισαγωγικά εξετάζεται το ελληνικό ναυτικό δίκαιο και οι πηγές του, εσωτερικές και διεθνείς. Σε πρώτη ενότητα εξετάζεται η σύμβαση ναυτολογήσεως που διακρίνεται στη σύμβαση του πλοιάρχου και του πληρώματος. Κατά τη λειτουργία της σχέσης εξετάζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μερών, ήτοι α) υποχρεώσεις πληρώματος: επιδίβαση του πλοίου, εκτέλεση υπηρεσίας, απαγόρευση φορτώσεως πραγμάτων, υποχρέωση πίστης, καλής διατήρησης του πλοίου, β) υποχρεώσεις πλοιοκτήτη ή εφοπλιστή: πληρωμής μισθού, μισθός κατά πλουν, μισθός λόγω ναυαγίου, αδικαιολόγητη μη παροχή εργασίας. Εξετάζονται ζητήματα ασθενείας και ναυτεργατικό ατύχημα. Λύση σύμβασης εργασίας – καταγγελία. Παλιννόστηση ναυτικού. Ναυτολόγηση και παλιννόστηση αλλοδαπού ναυτικού, εφαρμοστέο δίκαιο. Ναυτεργατικές διαφορές, παραγραφή ναυτικών αξιώσεων. Τέλος εξετάζεται το ειδικό συλλογικό ναυτεργατικό δίκαιο, ναυτεργατικές οργανώσεις. Συλλογικές συμβάσεις ναυτεργατών. Ποινικό και πειδαρχικό ναυτεργατικό δίκαιο.

✓ **Νομικό πλαίσιο του Διεθνούς Εμπορίου.**

Διδάσκοντες: Αν. Καθ. Δημήτριος Χριστοδούλου, Αν. Καθ. Χρήστος Χρυσάνθης

Syllabus : Το μάθημα απευθύνεται σε φοιτητές/ τριες που θέλουν να αποκτήσουν εμπειρία σε νομικά ζητήματα εισαγωγών και εξαγωγών.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι τα νομικά ζητήματα του ιδιωτικού δικαίου που σχετίζονται με την οικονομική δραστηριότητα της εισαγωγής ή / και εξαγωγής εμπορευμάτων. Τα ζητήματα αυτά σχετίζονται με τη διεθνή εμπορική πώληση, τη σύμβαση μεταφοράς εμπορευμάτων (θαλάσσια, χερσαία, κλπ.) και την τραπεζική χρηματοδότηση των εισαγωγών και των εξαγωγών, κυρίως μέσα από τους μηχανισμούς της τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης και της χρήσης εγγυητικών επιστολών στο διεθνές εμπόριο. Η βασική ιδιαιτερότητα της διεθνούς εμπορικής πώλησης είναι ότι ο πωλητής βαρύνεται με υποχρεώσεις τόσο σε σχέση με την ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση των πωλούμενων εμπορευμάτων, όσο και σε σχέση με τα φορτωτικά και λοιπά έγγραφα (π.χ. ασφαλιστήριο) που συνοδεύουν τα εμπορεύματα. Εξετάζονται οι

υποχρεώσεις αυτές σε σχέση με τα εμπορεύματα και τα έγγραφα που τα συνοδεύουν. Εξετάζεται επίσης οι λειτουργίες της φορτωτικής. Η φορτωτική έχει λειτουργία συμβατική (δηλ. ενσωματώνει τη σύμβαση μεταφοράς), αποδεικτική (δηλ. αποδεικνύει την ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση των εμπορευμάτων κατά τη φόρτωση), μεταβιβαστική (δηλ. με τη μεταβίβασή της μεταβιβάζεται η νομή και η κυριότητα στα εμπορεύματα) και νομιμοποιητική (δηλ. νομιμοποιεί ενεργητικά το νόμιμο κάτοχό της να ασκήσει αγωγή κατά του μεταφορέα για τυχόν απώλεια ή βλάβη των εμπορευμάτων). Εξετάζεται επίσης η τραπεζική ενέγγυος πίστωση και η εγγυητική επιστολή ως μηχανισμοί χρηματοδότησης και ως μηχανισμοί διασφάλισης των μερών στη διεθνή πώληση σε σχέση τόσο με την καταβολή του τιμήματος της πώλησης όσο και με την παράδοση εμπορευμάτων στην ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση που συμφωνήθηκε. Για πολλά από αυτά τα ζητήματα το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο έχει εκδώσει προδιατυπωμένους γενικούς όρους που τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να υιοθετήσουν συμβατικά. Εξετάζονται αυτοί οι γενικοί όροι του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου και ιδίως οι INCOTERMS για τη διεθνή πώληση και τα Uniform Customs and Practice for Documentary Credits για την τραπεζική ενέγγυο πίστωση. Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη νομολογία των δικαστηρίων και περιλαμβάνει τόσο εβδομαδιαίες εισηγήσεις από τους διδάσκοντες όσο και πρακτικές ασκήσεις, καθώς και επισκόπηση υποδειγμάτων από τυποποιημένες συμβάσεις που χρησιμοποιούνται στο διεθνές εμπόριο.

✓ **Κρατικές Ενισχύσεις**

Διδάσκοντες : Καθ. Λία Αθανασίου.

Syllabus: Το δίκαιο των κρατικών ενισχύσεων, ως ειδικότερη κατηγορία του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού, εξετάζει τη νομιμότητα της χρηματοδότησης που τα κράτη μέλη χορηγούν στις επιχειρήσεις, υπό το πρίσμα των σχετικών άρθρων της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 107-109 της ΣΛΕΕ).

Σε επίπεδο ουσιαστικών διατάξεων, αφενός εξετάζονται τα συνθετικά στοιχεία της κρατικής ενίσχυσης, η οποία καταρχήν απαγορεύεται (άρθρο 107 παρ. 1 της ΣΛΕΕ), αφετέρου αναλύονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια τέτοια κρατική χρηματοδότηση μπορεί, κατ' εξαίρεση, να κηρυχθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά και να επιτραπεί η χορήγησή της στη δικαιούχο επιχείρηση (άρθρο 107 παρ. 2 και 3 της ΣΛΕΕ).

Σε επίπεδο δικονομικών/διαδικαστικών διατάξεων, αναλύεται η διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη και οι επιχειρήσεις ενώπιον της Επιτροπής, ως καταρχήν αρμόδια να ελέγξει τη νομιμότητα των κρατικών ενισχυτικών μέτρων. Παράλληλα, παρουσιάζονται τα νομικά εργαλεία (ευρωπαϊκοί κανονισμοί και αποφάσεις) που στόχο έχουν την αποκέντρωση του ελέγχου και τη μεταβίβαση της σχετικής ελεγκτικής αρμοδιότητας στις εθνικές διοικητικές και δικαστικές αρχές.

Τέλος, εξετάζονται οι όροι και η διαδικασία ανάκτησης της παρανόμως χορηγηθείσας ενίσχυσης από τη δικαιούχο επιχείρησης, για την οποία αρμόδια είναι τα κράτη μέλη και τα εθνικά δικαστήρια.

Η διδασκαλία δίνει έμφαση στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εθνικών δικαστηρίων καθώς και στην πρακτική της Επιτροπής ενώ γίνεται με εβδομαδιαίες εισηγήσεις των διδασκουσών και παρουσιάσεις εργασιών από τους/ις φοιτητές/ τριες. Οι εξετάσεις είναι προφορικές ενώ η ποιότητα της εργασίας και η εν γένει συμμετοχή συνεκτιμώνται κατά την τελική αξιολόγηση του/της μεταπτυχιακού/ής φοιτητή/τριας.

✓ Ποινική Δικονομία και ΕΣΔΑ- Θέματα Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικονομικού Δίκαιου

Διδάσκοντες : Αναπλ. Καθ. Αριστομένης Τζανετής, Επικ. Καθ. Αλεξανδρος Δημάκης,

Επικ. Καθ. Ιωάννα Αναστασοπούλου.

Syllabus: Στόχος του μαθήματος είναι η γνωριμία και εξοικείωση με την υπερεθνική δικαιοταξία που πλαισιώνει τους εθνικούς ποινικοδικονομικούς κανόνες. Το μάθημα κινείται σε δύο άξονες: Την επίδραση της ΕΣΔΑ και της νομολογίας του ΕΔΔΑ στην ερμηνεία και εφαρμογή του ΚΠΔ αφενός και στην εφαρμογή των κανόνων του πρωτογενούς και δευτερογενούς ενωσιακού δικαίου, όπως αυτοί έχουν ερμηνευθεί από τη νομολογία του ΔΕΕ στην εθνική έννομη τάξη αφετέρου. Στο πλαίσιο της διδασκαλίας αναδεικνύονται και οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ ΕΣΔΑ και ενωσιακού δικαίου, οι οποίες με τη σειρά τους επιδρούν στο εθνικό δικονομικό δίκαιο. Αντικείμενο διδασκαλίας είναι οι σημαντικότερες σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο θεματικές, στις οποίες η εθνική έννομη τάξη επηρεάζεται από την ΕΣΔΑ και από το ενωσιακό δίκαιο. Σε σχέση με την ΕΣΔΑ αναπτύσσονται: Η προβληματική των δυαδικών (ποινικών και διοικητικών) κυρώσεων, το ζήτημα της αμεροληψίας των οργάνων της ποινικής δικαιοσύνης, η προβληματική της ερημοδικίας, το δικαίωμα αντιπαράθεσης του κατηγορουμένου με τους μάρτυρες

κατηγορίας, το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης του κατηγορουμένου και τα μέσα θεραπείας των παραβιάσεων της δίκαιης δίκης. Αναφορικά με το ενωσιακό ποινικό δικονομικό δίκαιο εξετάζονται: Το ενωσιακό δεδικασμένο, η εφαρμογή της ΕΣΔΑ στην έκδοση, το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, η διεθνής ποινική συνεργασία με έμφαση στην Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας, τα δικαιώματα του δύματος κατά το ενωσιακό δίκαιο και ο νεοπαγής δεσμός της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

✓ Developments of English Case Law on Shipping

(Σύγχρονες εξελίξεις της νομολογίας των αγγλικών δικαστηρίων στο ναυτικό δίκαιο)

Διδάσκοντες : Professor, Baris Soyer / George Leloudas. University of Swansea, UK

Syllabus: Το μάθημα «Σύγχρονες εξελίξεις της νομολογίας των αγγλικών δικαστηρίων στο ναυτικό δίκαιο» προσφέρεται από το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023 στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. Ναυτικού Δικαίου και διδάσκεται στα αγγλικά από τους Καθηγητές B. Soyer και Γ. Λελούδα. Ο στόχος του μαθήματος αυτού είναι να συμβάλει αφενός στην εξοικείωση των μεταπτυχιακών φοιτητών με τις τελευταίες εξελίξεις στο χώρο του ναυτικού δικαίου από τη σκοπιά του Αγγλικού δικαίου, αφετέρου στην καλλιέργεια μιας συγκριτικής προσέγγισης των λύσεων που υιοθετούνται τόσο από την οπτική του κοινοδικαίου όσο και από αυτή των ηπειρωτικών συστημάτων. Η ύλη του μαθήματος περιλαμβάνει τα σύγχρονα ζητήματα στο πλαίσιο των ναυλοσυμφώνων, όπου αναλύονται τόσο δικαστικές όσο και διαιτητικές αποφάσεις, σύγχρονα θέματα του δικαίου των μεταφορών (θαλάσσιας, αεροπορικής, οδικής) καθώς και ζητήματα συνδυασμένων μεταφορών, και τέλος οι τελευταίες νομολογιακές εξελίξεις αλλά και πρακτικά ζητήματα του δικαίου της θαλάσσιας ασφάλισης (τόσο ασφάλιση φορτίου όσο και P&I). Το μάθημα εμπλουτίζεται με ad hoc εισηγήσεις από προσκεκλημένους ομιλητές. Professors: Baris Soyer, Director of the Institute of International Shipping and Trade Law (Swansea University) George Leloudas, Professor, Swansea University The course “Developments of English case law on Shipping”, offered for first time during the spring semester of 2022-2023 in the context of the LL.M. on Maritime Law, is taught in English by Prof. B. Soyer and G. Leloudas. The course’s aim is to get the postgraduate students acquainted with the latest developments on maritime law from an English law perspective and enable them to

acquire a comparative critical approach of both civil and common law systems. Indeed, the course's syllabus includes contemporary issues in charterparties (both case law and arbitration awards), contemporary topics in carriage of goods by sea, land and air as well as in a multimodal context and latest case law developments as well as practical issues in marine insurance both from a cargo insurance and a P&I point of view. The module will be further enriched with guest lecturers.

✓ The International Economic Law of Business Transactions

(Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο και Διεθνείς Επιχειρηματικές Συναλλαγές)

Διδάσκοντες : Επικ. Καθ. Αναστάσιος Γουργουρίνης.

Syllabus :Το μάθημα καλύπτει βασικούς κανόνες του διεθνούς οικονομικού δικαίου που επηρεάζουν τις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές κυρίως (αλλά όχι αποκλειστικά) μεταξύ ιδιωτών. Αντιμετωπίζει ζητήματα δικαιοδοσίας και ιθαγένειας στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές και αναλύει την ερμηνεία του διεθνούς ομοιομόρφου δικαίου που σχετίζεται με το διεθνές επιχειρείν. Αναλύει επίσης τις θεωρητικές και πρακτικές πτυχές της διεθνοποίησης των συμβάσεων που σχετίζονται με διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές και εξετάζει την επίδραση στις διεθνείς επιχειρήσεις διεθνών συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, πολυεθνικών επιχειρήσεων, μικρομεσαίων επιχειρήσεων και κρατικών επιχειρήσεων. Το μάθημα αναφέρεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου που αφορά τις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές (με έμφαση στις επιδοτήσεις και τους αντισταθμιστικούς δασμούς), τη διεθνή ρύθμιση των άμεσων ξένων επενδύσεων, τις αναδυόμενες αρχές του διεθνούς δικαίου ανταγωνισμού, καθώς και τον σχετικό σύγχρονο ρόλο των ειδικών οικονομικών ζωνών. Τέλος, στο μάθημα συζητάται η επίδραση των πολυμερών και μονομερών οικονομικών κυρώσεων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές.

Η Νομική Σχολή Αθηνών γιόρτασε με λαμπρότητα τη συμπλήρωση 10 ετών από την ίδρυση του επιτυχούς εξειδικευμένου Μεταπτυχιακού Προγράμματος Εμπορικού Δικαίου με Ειδίκευση «Ναυτικό Δίκαιο».

Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό (ΔΕΠ) – Αλφαβητικός κατάλογος

- Καθηγήτρια , ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΛΙΑ garathan@law.uoa.gr
- Αναπληρωτής Καθηγητής , BENIEPHΣ ΙΑΚΩΒΟΣ iakven@law.uoa.gr
- Αναπληρωτής Καθηγητής , ΒΕΡΒΕΣΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ nervessos@law.uoa.gr
- Επίκουρη Καθηγήτρια, ΚΑΡΑΜΑΝΑΚΟΥ ΕΛΕΝΗ elenikaram@law.uoa.gr
- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια , ΚΙΝΙΝΗ ΕΥΘΥΜΙΑ ekinini@law.uoa.gr
- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια , ΛΙΒΑΔΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ clivada@law.uoa.gr
- Αναπληρωτής Καθηγητής, ΜΑΣΤΡΟΜΑΝΩΛΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ emastrom@law.uoa.gr
- Καθηγήτρια , ΜΙΚΡΟΥΛΕΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ amikroulea@law.uoa.gr
- Επίκουρος Καθηγητής , ΡΟΚΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ alrokas@law.uoa.gr
- Καθηγητής , ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ sotiropoulos@law.uoa.gr
- Αναπληρωτής Καθηγητής , ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ dchristodoulou@law.uoa.gr

- Αναπληρωτής Καθηγητής , ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ chchris@law.uoa.gr

Γραφεία διδασκόντων Ακαδημίας 45

2^{ος} όροφος

ΓΡΑΦΕΙΟ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
➤ 1	Καθηγήτρια Λία Αθανασίου Καθηγητής Γεώργιος Σωτηρόπουλος
➤ 3	Καθηγήτρια Αλεξάνδρα Μικρούλεα Αναπλ. Καθηγητής Δημήτριος Χριστοδούλου
➤ 6	Αναπλ. Καθηγήτρια Χριστίνα Λιβαδά Αναπλ. Καθηγητής Εμμανουήλ Μαστρομανώλης

4^{ος} Όροφος

ΓΡΑΦΕΙΟ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
➤ 5	Επικ. Καθηγητής Αλέξανδρος Ρόκας Επικ. Καθηγήτρια Ελένη Καραμανάκου

➤ 6

Αναπλ. Καθηγητής Ιάκωβος Βενιέρης

Αναπλ. Καθηγητής Νικόλαος Βερβεσός

➤ 8

Αναπλ. Καθηγήτρια Ευθυμία Κινινή

Αναπλ. Καθηγητής Χρήστος Χρυσάνδης

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ Π.Μ.Σ.

Η Γραμματειακή Υποστήριξη του Π.Μ.Σ. παρέχεται από τη Νομική Σχολή.

Η Γραμματεία του Π.Μ.Σ. είναι υπεύδυνη για την τήρηση φακέλων και βαθμολογιών ορκωμοσίες, των μεταπτυχιακών φοιτητών. Επίσης, ενημερώνει τους μεταπτυχιακούς φοιτητές για θέματα σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του Π.Μ.Σ. Τέλος, είναι υπεύδυνη για την προετοιμασία των θεμάτων που εισάγονται στη Συνέλευση της Σχολής.

Στοιχεία Επικοινωνίας

✚ Ταχυδρομική διεύθυνση: Ακαδημίας 45 Ισόγειο Τ.Κ. 10672

✚ Κεντρική Γραμματεία Σχολής / Γραμματειακή Υποστήριξη Π.Μ.Σ.

Δημήτριος Αθανασόπουλος (Διοικητικός Υπάλληλος)

✚ Τηλέφωνο Γραμματείας Π.Μ.Σ.: 210 3688656

✚ Email : dathanas@law.uoa.gr , Email Π.Μ.Σ.: pms@law.uoa.gr

✚ Ιστοσελίδα Π.Μ.Σ.: https://www.law.uoa.gr/metaptychiakes_spydes/

Οι θυρίδες της Νομικής Σχολής για την εξυπηρέτηση του κοινού στεγάζονται στο ισόγειο του κτιρίου της οδού Ακαδημίας 45.

Η δια ζώσης εξυπηρέτηση των φοιτητών γίνεται:

ΔΕΥΤΕΡΑ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ - ΤΕΤΑΡΤΗ 11.00 π.μ. - 13.00 μ.μ.

ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Η Σχολή έχει στη διάθεσή της Αμφιθέατρα/Αίθουσες για τις παραδόσεις των μαθημάτων και Εργαστήρια Ηλεκτρονικών Υπολογιστών για τη διδασκαλία εργαστηριακών μαθημάτων, καθώς και Βιβλιοθήκη. Ειδικά για την υλοποίηση των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων του Π.Μ.Σ., οι αίθουσες διδασκαλίας είναι:

- Μέγαρο Θεωρητικών Επιστημών (Μ.Θ.Ε.) Σίνα 3
- Νομική Σχολή (Σόλωνος 57)

➤ Νομική Σχολή (Ακαδημίας 45)

(Όλα τα αμφιθέατρα και οι αίθουσες διαθέτουν σύγχρονο οπτικοακουστικό και υπολογιστικό εξοπλισμό, καθώς υψηλής ταχύτητας σύνδεση με το Δίκτυο.

Οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες για την πρόσβασή τους στην Νομική Σχολή μπορούν να χρησιμοποιούν τα Μ.Μ.Μ.

Πληροφορίες για τα δρομολόγια των συγκοινωνιών:

<https://www.oasa.gr>

<https://stasy.gr>

Πανεπιστημιακό Κέντρο Ερευνών του Δικαίου των Επιχειρήσεων
(Athens Law School - Business Law Research Center - "ABLRC")

Το Πανεπιστημιακό Κέντρο Ερευνών του Δικαίου των Επιχειρήσεων της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ (ΦΕΚ 441/24.2.2016, τ. Β') στοχεύει στην προαγωγή και πρακτική εφαρμογή της επιστημονικής μελέτης και έρευνας του δικαίου των επιχειρήσεων σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο.

Μεταξύ των γνωστικών αντικειμένων ενασχόλησης του Κέντρου Ερευνών συγκαταλέγονται το δίκαιο των εταιριών, το δίκαιο της κεφαλαιαγοράς, το τραπεζικό δίκαιο, το πτωχευτικό δίκαιο, το δίκαιο των μέσων πληρωμής και πίστωσης, το δίκαιο των εμπορικών συμβάσεων, το δίκαιο του ανταγωνισμού και της διανοητικής ιδιοκτησίας, καθώς και το ναυτικό δίκαιο και εν γένει το δίκαιο των μεταφορών.

Έργο και Δραστηριότητες του Εργαστηρίου:

- Η ενίσχυση του διδακτικού έργου της Νομικής σχολής του ΕΚΠΑ και η ενεργή υποστήριξη μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών στα σχετικά γνωστικά αντικείμενα.
- Η διοργάνωση συνεδρίων, σεμιναρίων, διαλέξεων και πάσης φύσεως επιστημονικών εκδηλώσεων με τη συμμετοχή διακεκριμένων επιστημόνων και επαγγελματιών, από την ημεδαπή και την αλλοδαπή.
- Η προώθηση της επιστημονικής έρευνας και η σύνδεσή της με την πράξη μέσω συνεργασιών με επιστημονικούς, ακαδημαϊκούς και επαγγελματικούς φορείς και οργανισμούς σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

✚ Διεύθυνση: Σόλωνος 104 και Μαυρομichάλη 17 Αθήνα, Τ.Κ. 10680

✚ Τηλέφωνο: (+30) 210 368 8113

Η Βιβλιοθήκη της Νομικής Σχολής στεγάζεται στο κτήριο του Παλαιού Χημείου (Σόλωνος 104). Η ενιαία Βιβλιοθήκη δημιουργήθηκε το 2016 και αποτελεί μετεξέλιξη των Νομικών Φροντιστηρίων - Σπουδαστηρίων, τα οποία χρονολογούνται από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών και της Νομικής Σχολής (1837). Η συλλογή της συγκρίνεται επάξια με τις αντίστοιχες συλλογές μεγάλων πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών του εξωτερικού και καλύπτει σε ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία όλους τους κλάδους του Ηπειρωτικού και Αγγλοσαξονικού Δικαίου. Διαθέτει πλούσιο ψηφιακό υλικό, αναπτύσσει τη δική της ψηφιακή νομική συλλογή και εξασφαλίζει πρόσβαση σε εθνικές και διεθνείς βάσεις νομικών δεδομένων. Είναι οργανωμένη και λειτουργεί κατά τα σύγχρονα πρότυπα ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, διαθέτει καταρτισμένο προσωπικό, το οποίο οργανώνει τη συλλογή και εξυπηρετεί τις ανάγκες των χρηστών μέσω των Τμημάτων Διοικητικής και οικονομικής Υποστήριξης, Εξυπηρέτησης και Δανεισμού, καθώς και του Τμήματος προσκτήσεων και Βιβλιοθηκονομικής Επεξεργασίας. Η Βιβλιοθήκη καλύπτει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των μελών της Νομικής Σχολής, καθώς και την ευρύτερη νομική κοινότητα, παρέχοντας ολοκληρωμένη πρόσβαση σε έγκαιρη και έγκυρη νομική πληροφόρηση. Επίσης, συμμετέχει και προωθεί τις ακαδημαϊκές δραστηριότητες των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων υποστηρίζοντας τον εκπαιδευτικό, πολιτιστικό και ανθρωπιστικό ρόλο του ΕΚΠΑ.

Καταλαμβάνει χώρους 1300 m² στο ισόγειο, τον πρώτο και τον δεύτερο όροφο του κτηρίου του Παλαιού Χημείου (εικονική επίσκεψη και περιήγηση στο κανάλι της Βιβλιοθήκης στο You Tube <https://www.youtube.com/channel/UCA6v5nuKmISHP-6VNUo-OiA>).

Για τη δια ζώσης εξυπηρέτηση διαθέτει στις εγκαταστάσεις της δύο αναγνωστήρια στο επίπεδο του δευτέρου ορόφου και ένα στο επίπεδο του πρώτου ορόφου, ενώ θέσεις μελέτης υπάρχουν και στο επίπεδο του ισόγειου, όπου φιλοξενούνται οι συλλογές ταξιδετημένες ανά τομέα δικαίου. Ο συνολικός αριθμός των θέσεων εξυπηρέτησης σε όλα τα επίπεδα ανέρχονται στις 275. Σε περιόδους αυξημένης ζήτησης (περίοδος εξετάσεων) διατίθενται ως αναγνωστήρια και τα δυο Αμφιθέατρα του κτηρίου.

Η βιβλιοθήκη διαθέτει επίσης wifi και υποδομές για χρήση προσωπικών Η/Υ. Επίσης διαθέτει 17 Η/Υ για το κοινό (σταθμούς αναζήτησης στον κατάλογο OPAC, πρόσβαση στο διαδίκτυο και συγγραφή εργασιών).

Φιλοξενεί περίπου 100.000 τόμους βιβλίων η πλειοψηφία των οποίων χρονολογούνται από τις αρχές του 20ου αιώνα έως σήμερα, ενώ διαθέτει και συλλογή σπανίων βιβλίων που

χρονολογούνται από το 1600 περίπου. Η ανάπτυξη της συλλογής γίνεται σε συνεχή βάση από αγορές αλλά και δωρεές.

Διαθέτει επίσης 1.000 περίπου τίτλους περιοδικών νομικού περιεχομένου σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή τα περισσότερα εκ των οποίων διατίθενται πλέον ηλεκτρονικά μέσω των ελληνικών και ξενόγλωσσων συνδρομητικών βάσεων δεδομένων <http://law.lib.uoa.gr/ypiresies/baseis-nomikon-dedomenon.html>, που διασφαλίζονται από ποικίλες πηγές (κονδύλια της Βιβλιοθήκης, της Κοσμητείας και των Π.Μ.Σ. της Νομικής Σχολής, μέσω της Κοινοπραξίας Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών).

Η Βιβλιοθήκη βρίσκεται στη διαδικασία διαμόρφωσης χώρων και απόκτησης εξοπλισμού για σταθμούς εργασίας υποστήριξης Φοιτητών με Αναπηρίες (ΦμεΑ), ενώ βρίσκεται σε άμεση συνεργασία με τη Μονάδα Προσβασιμότητας του ΕΚΠΑ.

Περισσότερες πληροφορίες στην επίσημη ιστοσελίδα τη Βιβλιοθήκης [http://law.lib.uoa.gr/\(gre\)](http://law.lib.uoa.gr/(gre)), <http://www-en.lib.uoa.gr/libraries/law.html>, αλλά και στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης (fb και insta).

Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης

Όλες οι ηλεκτρονικές πηγές και συναφείς ηλεκτρονικές υπηρεσίες, περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης και του Κέντρου Πληροφόρησης, που φιλοξενείται και συντηρείται από το Υπολογιστικό Κέντρο Βιβλιοθηκών (ΥΚΒ) του ΕΚΠΑ. Αναλυτικότερα, οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες που προσφέρονται είναι: πρόσβαση σε ηλεκτρονικές online πηγές πληροφόρησης, ανοικτός δημόσιος κατάλογος ΟΡΑC, ηλεκτρονική έκδοση περιοδικών του ΕΚΠΑ, βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων, ενιαία πλατφόρμα ιδρυματικού αποθετηρίου/ψηφιακής βιβλιοθήκης "ΠΕΡΓΑΜΟΣ", ειδικές ψηφιακές βιβλιοθήκες και συλλογές, θεματικές πύλες, παραγγελία άρθρων, διαδανεισμός βιβλίων, υπηρεσία "Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο".

ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)

✓ Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών

Το Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών του ΕΚΠΑ είναι μια ανεξάρτητη και αυτοτελής ακαδημαϊκή μονάδα, η οποία παρέχει ανωτέρου επιπέδου διδασκαλία 25 ξένων γλωσσών. Οι φοιτητές/ τριες του ΕΚΠΑ μπορούν να παρακολουθήσουν με μειωμένα δίδακτρα.

✓ Πολιτιστικός Όμιλος Φοιτητών

Ο ΠΟΦ είναι ένας χώρος συλλογικής έκφρασης και δημιουργίας. Οι φοιτητές/τριες έρχονται σε επαφή με έργα τέχνης και ενθαρρύνονται να δημιουργούν τα δικά τους καλλιτεχνικά έργα. Περιλαμβάνει 5 τομείς: μουσικό, θεατρικό, χορευτικό, κινηματογραφικό και φωτογραφικό

✓ Πανεπιστημιακό Γυμναστήριο-Κολυμβητήριο

Οι αθλητικές εγκαταστάσεις του ΕΚΠΑ βρίσκονται στην Πανεπιστημιούπολη. Αποτελούνται από ανοικτά γήπεδα, κλειστό γυμναστήριο και κολυμβητήριο. Πραγματοποιούνται ποικίλα προγράμματα και τμήματα άθλησης. Σε αυτές μπορούν να έχουν πρόσβαση και να τις χρησιμοποιήσουν και οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες.

✓ Φοιτητική εστία

Η Φοιτητική εστία στεγάζει 1064 φοιτητές/τριες με κοινωνικά κριτήρια.
<http://fepa.uoa.gr/prosbash.html>

✓ Τμήμα Σίτισης Φοιτητών

Το Πανεπιστήμιο παρέχει δωρεάν σίτιση στους μεταπτυχιακούς/ές φοιτητές/τριες. Προϋποθέσεις και άλλα επί μέρους ζητήματα που σχετίζονται με τη σίτιση των φοιτητών, μπορείτε να αναζητήσετε στην Ιστοσελίδα της Πανεπιστημιακής Λέσχης. https://www.lesxi.uoa.gr/foititiki_merimna/tmima_sitisis_foititon/

✓ Υγειονομική υπηρεσία

Η υπηρεσία καλύπτει φοιτητές/τριες που δεν έχουν άλλη ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη
https://www.lesxi.uoa.gr/foititiki_merimna/ygeionomiki_ypiresia/

✓ Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης

Η μονάδα προσφέρει βοήθεια και υποστήριξη, αλλά και εκπαίδευση σε μηχανισμούς διαχείρισης δυσκολιών <http://psychpar.lesxi.uoa.gr>

✓ Μονάδα υποστήριξης αλλοδαπών φοιτητών

Η μονάδα υποστηρίζει τους/τις αλλοδαπούς/ ές φοιτητές/τριες, πριν και μετά την άφιξή τους στη χώρα, σχετικά με θέματα διαδικασιών, ενεργειών και επικοινωνίας με άλλους φορείς του Δημοσίου <https://issu-el.uoa.gr/>

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

➤ Ηλεκτρονική Τάξη

Η Ηλεκτρονική Τάξη (e-class) αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης ηλεκτρονικών μαθημάτων και υποστηρίζει την υπηρεσία ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης στο ΕΚΠΑ χωρίς περιορισμούς και δεσμεύσεις. Η πρόσβαση στην υπηρεσία γίνεται με τη χρήση ενός απλού φυλλομετρητή (web-browser) χωρίς την απαίτηση εξειδικευμένων τεχνικών γνώσεων. Η ενσωμάτωση των μεθόδων ενισχυτικής τηλεκπαίδευσης στη μαθησιακή διαδικασία του ΕΚΠΑ υποστηρίζει και ενισχύει τη διδασκαλία και την πρόσβαση στη γνώση, παρέχοντας συνδυασμούς νέων μεθόδων για τη συμπλήρωση των παραδοσιακών τρόπων διδασκαλίας.

➤ Υπηρεσίες Ηλεκτρονικής Γραμματείας

Μέσω της υπηρεσίας Ηλεκτρονικής Γραμματείας η οποία βασίζεται στο Πληροφοριακό Σύστημα (UniTron), οι φοιτητές/τριες του Π.Μ.Σ. «Εμπορικό Δίκαιο» έχουν πρόσβαση σε μια σειρά ηλεκτρονικών υπηρεσιών.

➤ Ακαδημαϊκή Ταυτότητα

Η παροχή της Ακαδημαϊκής Ταυτότητας ξεκίνησε το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012 και υποστηρίζει πολλαπλές παροχές – προνόμια για όλα τα μέλη των ελληνικών ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας

εκπαίδευσης (φοιτητές/τριες των τριών κύκλων σπουδών, μόνιμοι, επισκέπτες και συμβασιούχοι διδάσκοντες, διοικητικό και τεχνικό προσωπικό), καθώς και τα μέλη ερευνητικών φορέων (ερευνητικό, διοικητικό και τεχνικό προσωπικό). Με την Ακαδημαϊκή Ταυτότητα μπορεί να πιστοποιηθεί η ταυτότητα και η ιδιότητα του ατόμου, δίνεται πρόσβαση σε ακαδημαϊκές/ερευνητικές υπηρεσίες, όπως η Βιβλιοθήκη, η χρήση χώρων ελεγχόμενης στάθμευσης, κ.ά. , και σε μεταπτυχιακούς φοιτητές δίνεται η δυνατότητα ειδικών εκπτώσεων σε εισιτήρια όλων των μεταφορικών μέσων, σε εισιτήρια για πολιτιστικές εκδηλώσεις, μουσεία, εμπορικές εκθέσεις και άλλα.

<http://academicid.minedu.gov.gr/>

➤ Ψηφιακές Παροχές

Παρέχονται στους μεταπτυχιακούς φοιτητές/τριες οι εξής ηλεκτρονικές υπηρεσίες: Υπηρεσίες Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου (email), σύνδεση μέσω ασύρματου δικτύου (Wi-Fi), ανάρτηση προσωπικών ιστοσελίδων εικονικό ιδιωτικό δίκτυο(VPN), δίκτυο αποφοίτων, ανοικτά ακαδημαϊκά μαθήματα, ακαδημαϊκές βιντεοδιαλέξεις, παρακολούθηση ζωντανών μεταδόσεων διαλέξεων, συμπλήρωση ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων. (Για αναλυτική παρουσίαση των ψηφιακών παροχών-υπηρεσιών προς τους/τις φοιτητές/τριες του Π.Μ.Σ. επισκεφθείτε την ηλεκτρονική σελίδα

https://www.uoa.gr/el/foitites/ilektronikes_ypiresies/psifiakes_paroches/)

ΛΟΙΠΕΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕ

➤ Υποστήριξη Φοιτητών με Αναπηρία (ΦμεΑ)

Για τους/τις φοιτητές/τριες με αναπηρία και/ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

προβλέπονται ορισμένες διευκολύνσεις όπως:

Κατά την περίοδο διδασκαλίας να ενημερώνονται έγκαιρα από εντεταλμένο υπάλληλο των Γραμματειών των Τμημάτων για το Πρόγραμμα, τον χρόνο και τον χώρο των μαθημάτων και για κάθε μεταβολή που έχει σχέση με τη φοιτητική τους κατάσταση.

Κατά την περίοδο των εξετάσεων να διαγωνίζονται σε χώρους προσβάσιμους, να συνοδεύονται, εάν χρειάζεται, στους χώρους των εξετάσεων από υπαλλήλους του ΕΚΠΑ ή από δικά τους πρόσωπα και να εξετάζονται με τους τρόπους που επιβάλλονται ανάλογα την περίπτωση.

Σε όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους να υπάρχει Καθηγητής, στον οποίο θα απευδύνονται για να συζητούν τα προβλήματά τους. Ο Καθηγητής εν συνεχεία θα μπορεί να μεσολαβεί στις Πανεπιστημιακές Αρχές για την επίλυση των προβλημάτων αυτών.

Επιπροσθέτως για τους/τις Φοιτητές/τριες με Αναπηρία και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, λειτουργεί στο ΕΚΠΑ “Μονάδα Προσβασιμότητας Φοιτητών με Αναπηρία”, η οποία αποσκοπεί στο να διασφαλίσει στην πράξη την ισότιμη πρόσβαση στις ακαδημαϊκές σπουδές των φοιτητών με διαφορετικές ικανότητες και απαιτήσεις, μέσω της παροχής προσαρμογών στο περιβάλλον, υποστηρικτικών τεχνολογιών πληροφορικής, υπηρεσιών πρόσβασης, καθώς και συμβουλευτικών ψυχολογικών και εκπαιδευτικών.

➤ **Ακαδημαϊκός Σύμβουλος**

Ο Ακαδημαϊκός Σύμβουλος καθοδηγεί και υποστηρίζει τους/τις φοιτητές/τριες στο Π.Μ.Σ. παρέχοντας ποικίλες συμβουλές αναφορικά με το Π.Μ.Σ. καθώς και την πιθανή περαιτέρω εξέλιξη των σπουδών του/της φοιτητή/τριας. Η υπηρεσία αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της ορθής εκπαιδευτικής διαδικασίας που διαμορφώνει τις κατάλληλες συνθήκες αποτελεσματικής μετάδοσης της γνώσης χωρίς όμως να παραμελεί την ανάγκη της επικοινωνίας και υποστήριξης για άλλα θέματα που πιθανόν να απασχολούν τους/τις φοιτητές/τριες .

➤ **Συνήγορος του Φοιτητή**

Θεσμός με τις εξής αρμοδιότητες: την εξέταση αιτημάτων φοιτητών για προβλήματα που αντιμετωπίζουν με τις ακαδημαϊκές και διοικητικές υπηρεσίες και αναζήτηση λύσεων στα προβλήματα αυτά, τη διευκόλυνση των επαφών του/της φοιτητή/τριας με τα όργανα και τις υπηρεσίες διοίκησης, την εξέταση αναφορών-καταγγελιών των φοιτητών για παραβίαση διατάξεων και κανόνων της πανεπιστημιακής νομοθεσίας και δεοντολογίας, και την ενημέρωση των φοιτητών/τριών σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ως μελών της Πανεπιστημιακής Κοινότητας.

➤ **Συμβουλευτικές Υπηρεσίες**

Δίνεται στους/ις φοιτητές/τριες η δυνατότητα πρόσβασης σε συμβουλευτικές υπηρεσίες για θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού και για αντιμετώπιση ψυχοκοινωνικών προβλημάτων, μέσω των ειδικών μονάδων και δομών του Ιδρύματος. Ενδεικτικά αναφέρονται το Γραφείο Διασύνδεσης για θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, συμβουλευτικής σταδιοδρομίας και σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας (επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Γραφείου Διασύνδεσης (<https://www.career.uoa.gr/ypiresies/> για περισσότερες πληροφορίες) και την Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης (Στην ιστοσελίδα https://www.uoa.gr/foitites/symboyleytikes_ypiresies οι σελίδες των συγκεκριμένων μονάδων και υπηρεσιών).

